

ZPRAVODAJ

MINISTERSTVA ŽIVOTNÍHO PROSTŘEDÍ

Červen 2005

Ročník XV

Číslo 6

ČASOPIS SE TISKNE NA RECYKLOVANÉM PAPIŘU

OBSAH

Rozhovor měsíce

V našem mozku se musí vytvořit dálnice k přírodě1

Aktuality

Ohlédnutí za Dnem Země 20054

Zákon o OZE vstoupí v platnost6

Cena zdraví a bezpečného životního prostředí 20048

SFŽP ČR zahájil jednání o možnosti čerpání prostředků z privatizace společnosti Český Telecom9

29. června oslavíme Den Dunaje9

1. zasedání Konference smluvních stran Stockholmské úmluvy o persistentních organických polutantech10

3. ročník soutěže o stavbu s ekologickým přínosem má své vítěze11

Vyhlášení a výsledky první výzvy grantového schématu Síť environmentálních informačních a poradenských center12

Jeleni a srnci dostanou obojky14

Projekt šetrného turismu – příležitost pro Biosférickou rezervaci Šumava15

4. mezinárodní symposium Světové meteorologické organizace se konalo v Praze15

Národní seznam evropsky významných lokalit vyšel ve Sbírce zákonů16

„Za Naturou na túru“16

Průběžné výsledky pilotního projektu sběru nápojových kartonů17

Boj proti šíření pouští18

Liniové stavby jsou významnou bariérou v krajině18

Evropská unie

EU podpořila projekty za 10 miliard korun19

Evropský den bez aut a Evropský týden mobility 200519

ETAP – akční plán pro environmentální technologie20

Evropský parlament chce snížit spotřebu a vyčistit řeky21

Informujeme

Twinningový projekt CENIA na cílové rovině22

Hlavní problémy v ochraně lesa23

Ministři životního prostředí se sešli na 23. zasedání Řídící rady Programu OSN pro životní prostředí a 6. Globálního fóra ministrů životního prostředí24

Koupání v řekách letos spojí celou Evropu26

Jde to i bez fosfátů a silikátů!27

Čisté povodí Svratky28

Revitalizace s povodňovou ochranou30

Emisní náročnost základních druhů dopravy v roce 200331

Představujeme

Výsledky anket „Ropák 2004“ a „Zelená perla 2004“35

XXXI. ročník festivalu Ekofilm je na startu36

Oslavy Dne Země v Praze na Točné. K článku na str. 4.

Foto Helena Knappová

V našem mozku se musí vytvořit dálnice k přírodě

Rozhovor Jany Plamínkové s Mgr. Emilií Strejčkovou, bývalou dlouholetou ředitelkou a zakladatelkou Ekologického centra hlavního města Prahy Toulcův dvůr

Celý život se věnujete ekologické výchově. Co si má vlastně člověk pod tímto pojmem představit?

Naučit děti žít udržitelnějším životním stylem. V současné době dochází k největší změně způsobu života za všechny generace, které kdy žily. Ještě nikdy v historii nevzniklo najednou tolik věcí, se kterými se člověk musel naučit zacházet, jako v posledních padesáti letech. Vezmu-li to chronologicky, tak to byla auta, telefony, pak televize, počítače, mobily, a půjde to dále. A čas, který člověk stráví u těchto nových technických vymožeností, jde na úkor něčeho jiného – většinou na úkor kontaktu s přírodou. Už se přitom zjistilo, že lidský mozek pracuje jinak, když manipulujeme s něčím neživým, co na nás samo nereaguje, než když reagujeme na něco živého. V tomto případě je aktivita mozku složitější. Jsou v činnosti jak mladší, tak i starší vývojová stadia mozku. Na kontakt s živou přírodou zkrátka potřebujeme větší dovednosti, nestačí jen zapojit racionální složku, ale musíme umět zacházet i s vlastním citem, s empatií vůči druhé bytosti, s vůlí soustavně se starat a dnes se stále více uznává i tzv. praktická inteligence. To v případě udržitelnějšího

životního stylu znamená, že člověk musí umět a musí chtít jednat s přírodou tak šikovně a moudře, aby jí neubližoval.

Podle mých zkušeností lidé ještě jakž-takž umí zacházet s tak zvanými vyššími živočichy, hlavně savci, ale v čem vidím největší problém do budoucnosti, to jsou rostliny. Myslím především rost-

liny tvořící nejhodnotnější zbytečky přírodních společenstev. Ty jsou málo barevné, nejsou esteticky uspořádané, neumí se ozvat, a hlavně neumí člověka ničím hmotným či citelnějším odměňovat za péči. Zvíře se přitulí, dovede projevit lásku, rozveselit a podobně, ale chudáci rostliny nic z toho nedovedou.

Znamená to, že mladá generace nemá vztah k rostlinám?

Ano. Za těch deset let, kdy jsem vedla Ekologické centrum hlavního města Prahy, se ukázala jako největším kamenem úrazu péče o rostliny. Dokonce – a možná i především – u vysokoškolsky vzdělaných a často i ekologicky fundovaných lidí. Obvykle považují za nedůstojné svého vzdělání, aby pracovali manuálně. A také se jaksi vytratilo z povědomí, že po duševní činnosti by fyzická práce mohla být odpočinkem. Zkuste hádat: jak pravděpodobně rozhodne správní rada nevládní organizace o nedostačujících finančních prostředcích, má-li na výběr vložit je do akce, která doplní kasu, nebo do bezedné, nikdy nekončící údržby pozemků?

Pozemky patrně nevyhrají. Co to znamená pro lidi, když nemají vztah k rostlinám či živočichům?

V praxi to znamená, že každý udělá jen ty úkoly, které má napsané někde v počítači, ale neumí si vzít informace přímo z přírody. V krajině se pohybuje jako cizinec. Nerozumí zde souvislostem. Nikdo ho tomu cílevědomě neučí a nemá dostatek času na delší pobyty v pestřejším přírodním prostředí, kdy by si postupně zvykal vnímat zákonitosti dějů kolem sebe. Dnes už lidé většinou nepoznají, co rostliny potřebují. Nepoznají, že rostlina začíná být nemocná, že jí něco schází, že potřebuje zalít, přesadit, rozsadit. Zkrátka, dřívější generace mohla příroda informovat přímo, byly s ní ve styku, rozuměly si s ní. My jsme si zvykli na informace zprostředkované, a každá informace o přírodě, která je zprostředkovaná – ať už slovem nebo obrazem – nemůže být plnohodnotná, protože je vytržena ze souvislosti reálného života.

Tímto způsobem vyrůstají i lidé, kteří třeba rozhodují o tom, zda povede komunikace napříč jedinou přírodní památkou na městském obvodu. Údolím, které je také přírodním parkem (i když zúženým o mnohé stavby, které povolili již dříve) a je součástí územního systému ekologické stabi-

lity. Připomenete jim tedy nutnost uchovat slušnou přírodu i ve městě. A proč prý, takový anachronismus! Pak se dozvíte, že jste proti udržitelnému rozvoji, když nepreferujete komunikace. Já informovala je, oni mne. Já jsem mluvčí němého údolí, které by mohlo být ekologicky funkční ještě v dobách, kdy už si naši potomci nebudou vědět rady se zastaralými, zbytečnými komunikacemi. Já a ono údolí jsme ale ekonomicky mimo hru. Oni jsou mluvčí současných herních pravidel. Myslím si, že včasná a důsledná ekologická výchova by mohla v podobných situacích přeci jen hodně pomoci.

Co se s tím dá dělat? Dnes čím dále více lidí žije ve městech, kde bezprostřední kontakt s přírodou ani nemají, a navíc tráví většinu času v místnostech u počítače či u televize...

Měli bychom přestat věřit, že lidem stačí poskytovat informace o životním prostředí a o nutnosti zabývat se touto problematikou. Takto vychovávaný človíček bude v dospělosti chtít a umět zase jen poučovat ostatní. Jsme stále víc okouzleni a pohlceni úžasně rychlými masmediálními informacemi. No a nějaké plíživé přírodní jevy, co s tím – nuda, dejte pokoj! Myslím, že bychom měli postavit ekologickou výchovu na daleko důkladnější, vědecktější základ. Vysvětlím: studovala jsem kdysi také defektologii a využívala jejích poznatků v pedagogické praxi. Už před třiceti lety se vědělo, které oblasti mozku jsou kdy aktivní, jak povzbudit pozornost, po jaké době opakovat učivo, jak různé typy dětí motivovat. Stavělo se na dědičných předpokladech každého dítěte a občas se podařily skoro zázraky. Odborná pozornost věnovaná ekologii člověka, či snad sociobiologii by také určitě mohla přinášet větší užitek při různých ekonomických úsporách (na menší nemocnosti, větší výkonnosti, moudřejších a perspektivnějších řešeních...).

Jak by to mělo vypadat v praxi?

S ekologickou výchovou by se mělo začít včas, už v období trvalého vtiskávání, to je ve věku do tří let. Už v tomto období imprintingu by se měla otevřít cesta k přírodě, vytvořit určitá kostra chování k přírodě. Je to stejné jako v krajině, kde jsou vybudovány dálnice – nikdo tam nebuduje jezdit po trávě, ale všichni pojedou po dálnici. Čili i v mozku se musí vytvořit takové návykové „dálnice k přírodě“, aby tam lidé trefili, a aby vůbec měli potřebu v přírodě být. S tím by se ale muselo začít už v rodinách. Myslím, že bychom měli hlavně financovat ekologickou výchovu dětí do tří let: dělat akce pro rodiny s dětmi a pro kluby rodičů přímo venku, v lese, v sadu, na louce atd. Nezapomínat ani na děti v mateřských školkách. Nyní například v Praze nelze čerpat žádné prostředky z EU na ekologickou výchovu, pokud by se projekt týkal dětí mladších šesti let. Kdybychom ekologicko-výchovnou praxi v mateřkách mysleli hodně vážně, muselo by dojít také ke shodě názorů s hygieniky, protože ti se snaží izolovat děti od jakéhokoli tak zvaného „nebezpečí“. Všude v severských státech jsou například zahrady mateřských škol hodně členité, děti se tam učí zdolávat překážky, zatímco u nás je tendence

„udělat vše tak, aby nemohlo k něčemu dojít“. To ale znamená, že se děti neučí obratnosti, neučí se zacházet s půdou, postarat se o jídlo kamarádovi nebo starat se o něco živého a podobně. Teď v březnu a dubnu jsem obcházela mateřské školky v širším okolí a jen v jediné jsem našla záhonky, které si děti obdělávají, jinak nikde nic. Zrovna tak na základních školách téměř vymizely práce na pozemcích.

Navíc školy, které mají velké areály, jsou bity, protože peníze dostávají podle počtu žáků. Jestliže mají malý počet žáků, mají také málo peněz, i když mají venkovní areál o rozloze 3 – 4 hektary. Velké zahrady jsou proto pro školy přítěží. Podobně je pro ně přítěží, jestliže se jim vysadí kolem areálu zelené pásy, které musí každý rok sestřihávat. Vzhledem k tomu, že je to stojí dejme tomu 100 000 Kč ročně, tak se snaží této zeleně zbavit. Zbavují se i skleníků, zbavují se náradí, zato se velkou módou stávají velké zpevněné umělé plochy. Sledovala jsem vývoj školních areálů s odstupem 12 let. Odhaduji, že u nich zmizela možná třetina zelených ploch – změnilo se na hřiště s umělým povrchem.

Jak by tedy měla vypadat ideální ekologická výchova?

Marie Terezie zahrnala děti do škol. Teď by měla přijít nějaká další Marie Terezie, která by děti aspoň trochu vyhnala ze škol. Tak, aby přišly do kontaktu s přírodou, aby učitelé nebrali čas věnovaný přírodě za ztracený, aby si uvědomili, že děti musí znát terén v normálních časových relacích. My lidé jsme si zvykli všechno zrychlovat, ale roční období nezrychlíme a vývoj živočichů také ne. Děti se musí seznámit s normálním přírodním časem, s přírodním děním, s přírodními zákonitostmi. A to nejde poučováním ve třídě. Jako všechny děti učíme povinně číst, tak bychom je měli povinně – také v jejich zájmu – učit brát si informace z přírody. Že prý to nejde, když máme demokracii. Proč tedy nenecháme na libovůli rodičů a dětí, zda snad nechťejí zůstat negramotní? Legerace stranou, je určitě na čase vážně přemýšlet o opatřeních, jak pomocí přírodního prostředí podpořit celkovou vitalitu dětí a vitalitu přírody podpořit za pomoci moudrého a vitálního člověka. Jinak se totiž k trvale udržitelnému rozvoji nepropracujeme, budeme si o tom jen povídat.

Měl by tu tedy vzniknout nějaký nový předmět?

Od začátku jsem tvrdila, že prolínání ekologické výchovy do jiných předmětů bude proces příliš zdoluhavý a problematický a času není nazbyt. S jakým úspěchem by se asi setkalo úsilí, aby třeba čeština či matematika prolínala všemi předměty? Pravda, ušetřili bychom na češtinářích a matematicích. Na málokteré škole to funguje tak, aby bylo ekovychovné prolínání opravdu rozeznatelné na chování žáků. Často bývá jen formální, pokud se vůbec na školách vyskytuje. Proto by podle mě na školách měla existovat nějaká ekologická praktika jako samostatný předmět. Neměl by se ale vyučovat ve třídě, děti by měly jít ven a seznamovat se s životem v okolí. Ani by se nemuselo v názvu předmětu vyskytovat slovo „ekologie“. Leckomu nezní dobře. Znam školky,

Ekologické centrum hl. m. Prahy Toulcův dvůr, které založila Emilie Strejčková. Foto V. Majoberová

kteří se tomuto slovu vyhýbají, protože jim připadá zprofanované, ale chovají se ekologicky: vymýšlí tvůrčí činnosti v zahradě, jsou s dětmi venku dvakrát denně, není jim líto času, který stráví vycházkou někde daleko, ale přitom nemají potřebu říkat si ekologická školka.

Hodně rodičů děti při pobytu v přírodě stále okřikuje, bojí se, aby se neumazaly, případně aby tam něco nechytily, protože se jim přírodní prostředí nezdá dost čisté. Jsou jistě hodně ovlivněni reklamou, která neustále straší miliardami bakterií a snaží se vsugerovat nám pocit, že co není sterilní, není v pořádku...

Ano, toto podvědomí nepochybně funguje. Vezměte jen, jak se hlásí počasí, i když příroda dva měsíce trpí suchem. Pro ně je ale všechno v pořádku. Nebo se neustále připomínají aktuální alergeny, takže lidé mají pocit, že být v přírodě je velmi nebezpečné, straší se i klíšťaty apod. Pravda je, že klíšťata jsou teď přemnožená. Je možné, že příroda bude do budoucna čím dál větším nebezpečím, protože nebude v normálním stavu. A čím bude příroda rozvrácenější a člověk choulostivější, tím víc se budou nůžky mezi člověkem a přírodou rozvírat. A tomu bychom se měli naučit aktivně bránit ve svém i přírodním zájmu.

Vy jste v jednom článku napsala, že „největším nebezpečím pro biosféru se stává stále rychlejší odcizování lidské společnosti přírodnímu prostředí“. Proč myslíte, že je to tak nebezpečné?

Protože lidé nebudou umět myslet za přírodu. Budou umět myslet jenom za sebe. Neumí se už vmyslet do potřeb přírody, neumí respektovat přírodní zákonitosti, jen ty lidské. Lidské a přírodní potřeby se ale přitom musí dostat do jedné vývojové linie, nemůže jít jedno čehý a druhé hot, to bychom se k trvale udržitelnému rozvoji nedostali. Souhlasím s názorem, že největším problémem bude koevoluce genů a memů, tedy toho, co je nám geneticky dáno, a toho, co čerpáme z kultury. A na tom se zatím moc nepracuje.

Děkuji za rozhovor.

23. 4. 2005

Ohlédnutí za Dnem Země 2005

22. duben jako Den Země si letos lidé na celém světě připomněli již po pětatřicáté. Tradici oslav zahájili v roce 1970 američtí studenti a od roku 1990 na ni navázala i Česká republika.

V týdnu okolo tohoto data se po celé zemi konají nejrůznější akce, jejichž společným cílem je upozornit na problémy životního prostředí a ukázat či naznačit možnosti jejich řešení. Na organizování těchto akcí se podílejí zejména nevládní organizace, ale i státní správa, samospráva, školy a řada dalších. Do oslav Dne Země 2005 se zapojilo rovněž Ministerstvo životního prostředí.

Besedy i výstavy

Ministr životního prostředí Libor Ambrozek navštívil Ekologické dny Olomouc (EDO 2005), kde se spolu s jedním ze svých předchůdců v ministerském křesle Martinem Bursíkem a filosofem Václavem Bělohorským zúčastnil „Ministerského potlachu“ – besedy s veřejností na nejrůznější témata.

20. dubna se na MŽP uskutečnila **beseda se studenty pražských středních škol na téma ekologický provoz** ve školách, na úřadech a na Ministerstvu životního prostředí. Beseda byla součástí soutěže občanského sdružení Arnika „Odpad je surovina“ a navázala na setkání se studenty v CENII, které proběhlo týden před

Na Toulcově dvoře vyhrávaly kapely...

...a děti se učily třídit odpad

U příležitosti Dne Země uspořádala pražská spalovna v Malešicích Den otevřených dveří. Zájem veřejnosti byl obrovský.

tím na téma ekologicky šetrné výroby. Soutěž „Odpad je surovina“ probíhá od prosince 2004 do června 2005 v několika kolech zaměřených na odpady, recyklace, kompostování, ekologicky šetrné výroby a zelené nakupování. Vyvrcholením bude setkání nejlepších kolektivů studentů a vyhlášení vítězů na Magistrátu hl. města Prahy začátkem června při příležitosti Dne životního prostředí.

V předvečer Dne Země proběhla ve 4. patře budovy MŽP za účasti starosty Městské části Prahy 13 **vernisáž výstavy Město, kam chodí slunce spát.** Výstava ukazuje možnosti soužití člověka s přírodou v jedné z pražských městských částí a zaměstnanci či návštěvníci MŽP ji mohou zhlédnout až do 20. května.

Přímo na 22. dubna připravila Městská část Praha 9 ve spolupráci s ÚMČ Prahy 8, Ministerstvem životního prostředí a Českou inspekcí životního prostředí **Den Země v klubu Abaton.** Na žáky pražských škol zde čekal znalostní kvíz s ekologickou tematikou, výstava fotografií a výběr krátkých filmů o ochraně přírody a životního prostředí z festivalu Ekofilm. Odpoledne si dospělí mohli například vyzkoušet mobilní jednotku na měření čistoty vzduchu.

Na Toulcově dvoře se prezentovalo i MŽP

Děti si na Toulcově dvoře mohly zahrát hry...

Bohatá sobota

Snad nejbohatší na počet akcí pro veřejnost byla **sobota 23. dubna**. Ministr Libor Ambrozek se tento den zúčastnil tradičního **Dne Země v Mikulově**. Ekologické centrum hl. města Prahy uspořádalo **Den Země na Toulcově dvoře**. Na programu byly tvořivé dílny, jarmark ekologických organizací, divadlo, hudba a řada dalších atraktivních pořadů pro veřejnost. MŽP zde prezentovalo svůj příspěvek k tzv. zelenému úřadování a dále výstavu vítězných prací z dětské výtvarné soutěže na téma Co nám voda dává a bere.

Výstavku na téma ekologicky šetrné výrobky a ekologický provoz na Ministerstvu životního prostředí představilo MŽP i na **Dni Země na Praze 12**. Zábavně naučnou akci pořádala v sobotu také již tradičně Městská část Prahy 12 na letišti Točná ve spolupráci s nevládními organizacemi. Na programu nechyběly soutěže pro děti i celé rodiny, naučné vycházkové okruhy či debaty se zástupci místní radnice.

V pondělí 25. dubna proběhl **Den Země** v Modřanském biografu v Praze aneb **Ozvěny Ekofilmu 2004**. Filmy s tematikou ochrany životního prostředí, kulturního a přírodního dědictví zhlédlo během dne přes 600 žáků z okolních škol. Zároveň proběhla v předsálí biografu výstavka prací žáků ZŠ Pertoldova věnovaná jejich

...nebo si vyrobit ruční papír

ekologickým aktivitám. V podvečer na promítání filmů navázalo setkání s veřejností, při kterém Úřad MČ Prahy 12 a nevládní organizace Ekocentrum Podhoubí, o.s. Stromy a ZO ČSOP Koniklec prezentovaly svoje projekty týkající se životního prostředí v této části Prahy. Na závěr byl promítnut vítězný snímek z loňského Ekofilmu, film režiséra Poltikoviče V kruhu znovuzrození.

Helena Knappová,
odbor vnějších vztahů MŽP

Foto H. Knappová, J. Plamínková, manželé Majoberovi a archiv MŽP

Oslavy Dne Země na Točné

Zákon o OZE vstoupí v platnost

Prezident Klaus odmítl připojit svůj podpis pod zákon na podporu obnovitelných zdrojů energie. Ovšem vzhledem k tomu, že jej nevetoval, bude zákon zveřejněn ve Sbírce zákonů a vstoupí v platnost.

Na oficiálních webových stránkách hlavy státu www.hrad.cz byla dne 27. 4. 2005 publikována tisková zpráva obsahující důvody odmítnutí podpisu prezidenta pod tento zákon (viz rámeček na vedlejší straně).

Ministr Ambrozek: hlavně že zákon vstoupí v platnost

„Rozhodnutí prezidenta Klause mne samozřejmě mrzí, ale je dobře, že zákon vstupuje v platnost,“ komentoval tuto skutečnost ministr životního prostředí Libor Ambrozek. „Z prezidentových výhrad jednoznačně vyplývá, že má k dispozici překvapivě málo aktuálních informací a není proto divu, že se v mnoha tvrzeních mylí – například povinnost výkupu elektřiny z obnovitelných zdrojů energie je uzákoněna už několik let, stejně jako vyšší výkupní ceny této elektřiny. Jedině nedostatkem informací lze vysvětlit i opakování dávno vyvrácených pověr o větrných elektrárnách (hluk, zátěž okolí). Nový zákon přinese České republice miliardové investice do moderních technologií, nová pracovní místa a napomáhá rozvoji regionů a ochraně klimatu. Podpořilo jej ministerstvo průmyslu, Energetický regulační úřad, řada profesních společností, nevládní ekologické organizace, desítky starostů obcí a v neposlední řadě 103 poslanci a 56 senátorů, včetně více než poloviny senátního klubu ODS. Prezidentovi poradci by měli příště odvést profesionálnější výkon,“ hodnotí vyjádření prezidenta ministr Libor Ambrozek.

Bursík: Klaus se mylí

Martin Bursík, spoluautor zákona na podporu obnovitelných zdrojů energie a exministr životního prostředí, uvádí: „Zdůvodnění odmítnutí podpisu pana prezidenta je neprofesionální, nekompetentní, nevědecké, matematicky chybné, vychází z chybných postulátů a nesprávně vykládá zákon. Nikdo neupírá panu prezidentovi právo odmítnout podpis pod zákon, ale nelze ponechat bez povšimnutí argumentaci, která mate jak občany České republiky, tak členských států EU.“ Své připomínky shrnuje Bursík v bodech, které nazval „10 ekoomylů prezidenta Klause“:

- 1) Zlobí se, že zákon jde nad rámec směrnice, přitom závazek podílu elektřiny z obnovitelných zdrojů v roce 2010 sám podepsal ve Smlouvě o přistoupení ČR k EU.
- 2) Kárá autory, že podcenili cenu, která podle něj vede k hospodárnému využívání zdrojů, ale nezmiňuje, že cena neodráží vliv výroby elektřiny na životní prostředí.
- 3) Tvrdí, že spalování biomasy vede k podobným efektům jako spalování uhlí nebo ropy, ale neuvádí, že bioenergie na rozdíl od fosilních paliv nepříspěvá ke klimatickým změnám.

- 4) Zpochybňuje termín obnovitelnosti, přitom definice obnovitelných a neobnovitelných zdrojů toto zpochybnění vyvrací.
- 5) Považuje výčet obnovitelných zdrojů za militantní ekologickou propagandu, přitom zákon kopíruje všeobecně akceptovanou definici ze směrnice 77/2001/EC.
- 6) Vyčítá zákonu, že nezahrnuje jadernou energii, ale ta není obnovitelným zdrojem.
- 7) Tvrdí, že nelze rozpoznat původ elektřiny, ale sám podepsal Energetický zákon, který označování původu elektřiny upravuje.
- 8) Tvrdí, že předkladatelé zákona nebyli schopni vyčíslit dopad na státní rozpočet, který bude v miliardách ročně, přitom podpora výroby elektřiny dle zákona nebude mít žádné požadavky na státní rozpočet a dokonce dojde ke zvýšenému výnosu z DPH.
- 9) Tvrdí, že produkce elektřiny z větrných elektráren se během pěti let zvýší 1551krát, ale podle expertních odhadů v důvodové zprávě zákona se zvýší 46,5krát.
- 10) Tvrdí, že zákon nemůže podepsat, protože jde o tragický omyl, ale nevidí přínosy obnovitelných zdrojů energie, které snižují emise skleníkových plynů + dalších látek, snižují závislost ČR na dovozu energií, jsou dlouhodobě jediným známým nevyčerpatelným zdrojem a přispějí ke zvýšení kvality života občanů ČR.

Ekologové: ať Klaus propustí poradce

Ekologické organizace vstup zákona v platnost vesměs vítají, ale argumenty uváděné Hradem příliš nechápou. Např. vlivné Hnutí Duha přijalo důvody, proč prezident nepřipojil svůj podpis k zákonu, „s pobavením“. Petr Holub z Hnutí DUHA uvedl: „Prezident by měl propustit své poradce přes energetiku, technologie, přírodní vědy, ekonomii i legislativu. Zapomněli mu o zákonu říci skoro všechno. Zapomněli mu říci, co znamená technický termín „obnovitelné zdroje energie“. Zapomněli mu říci, že zákon bude platit v České republice, nikoli na Sahaře. Zapomněli mu říci, že se týká výroby čisté elektřiny, nikoli snižování spotřeby energie. Zapomněli mu říci, že jeho účelem je motivovat k výrobě, nikoli povolovat jednotlivé projekty – tak, jako stavební spoření neznamená stavební povolení. Zapomněli mu říci, že ložiska uranu po vyčerpání nedorůstají, zatímco energetické plodiny ano. Zapomněli mu říci, že podporu pro čistou elektřinu ze státního rozpočtu lze přesně vypočítat a bude činit nula korun, ne miliardy. A zapomněli mu říci, aby si zákon před svým rozhodnutím alespoň přečetl.“

Jana Plamínková

Prezident nepřipojil svůj podpis k zákonu o podpoře využívání obnovitelných zdrojů

27. 04. 2005, Praha

Prezident republiky Václav Klaus se rozhodl nepřipojit svůj podpis k zákonu ze dne 31. března 2005, o podpoře výroby elektřiny z obnovitelných zdrojů energie a o změně některých zákonů (zákon o podpoře využívání obnovitelných zdrojů). Prezident republiky se takto rozhodl proto, že se zákonem zásadně nemůže souhlasit, ale nechce zabránit jeho uvedení „do života“, proto se ho rozhodl nevetovat ani nepodepsat.

Zdůvodnění

Důvody k mému rozhodnutí ponechat zákon ze dne 31. března 2005, o podpoře výroby elektřiny z obnovitelných zdrojů energie a o změně některých zákonů (zákon o podpoře využívání obnovitelných zdrojů) bez podpisu jsou zhruba následující:

Zákon se tváří jakoby byl čistou implementací původní evropské směrnice. I když jsem přesvědčen, že je sama tato směrnice výrazem velmi nemoudrých postojů a velmi módních mýtů kolem vztahu ekonomie a ekologie, to není klíčové. Klíčové je to, že tento zákon jde zcela zbytečně a svévolně daleko za tuto směrnici. Je jejím velmi extenzivním rozvinutím, a to navzdory faktu, že sama tato směrnice obsahuje klauzuli, která České republice dovoluje, aby ji – s ohledem na své přírodní podmínky – nerespektovala. Naši tvůrci zákona tuto možnost nejen nevyužili, ale do zákona prosadili ještě více omezení, než které tato směrnice povinně předepisuje. To je první problém.

Druhý je v tom, že je tento zákon vydáván za zákon ekologický, i když s ekologií nemá mnoho společného. Patří plně na půdu ekonomie a činí to s tolika omyly, že by jeho autor v žádné zkoušce z toho předmětu neprošel. Tvůrci zákona zcela ignorovali fakt, že je cena jakéhokoli ekonomického statku dána jeho vzácností a že právě cenový mechanismus je tím nejlepším nástrojem k hospodárnosti a k šetření zdrojů. Případná větší vzácnost jedněch zdrojů zvýší jejich cenu a tím zajímavost zdrojů jiných, a to mnohem lépe než jakékoli byrokratické zásahy.

Čistě ekologická argumentace zde také nepřichází v úvahu. Spalování tzv. obnovitelných zdrojů – tedy biomasy, skládkového plynu, kalového plynu a bioplynu – vede k podobným efektům jako spalování uhlí nebo ropy. I sám termín obnovitelnosti, na kterém je celý zákon založen, je velmi sporný. Všechny zdroje jsou svým způsobem obnovitelné i neobnovitelné. Ohromné naleziště ropy pod pouští je podle této podivné teorie zdrojem neobnovitelným, tři palmy na povrchu zdrojem obnovitelným. Ropa přece nepřibývá, zatímco palmy (možná) narostou znovu. Spalme tedy biomasu z palmového listí a ropu netěžme. Zdá se to absurdní? Přesně to je myšlení, kterým je celý zákon veden. Výčet „obnovitelných zdrojů“ je poplatný militantní ekologické propagandě. Vyhýbá se jaderné energii, ač pro to není žádný racionální argument. Výčet „obnovitelných zdrojů“ postrádá jakoukoli metodologii, není jasné, co je od ostatních odlišuje.

Zákon zvýší cenu elektrické energie, protože sankcemi zatíží levnější a efektivnější zdroje a producenty i uživatele bude nutit užívat zdroje dražší. Toto zdražení bude mít evidentní sociální důsledky.

Bude také velmi pravděpodobně obcházen. Zavádí dvojí ceny energie podle jejího původu. Na energii ale není poznat, jakého původu je. Tento problém – viz kauza LTO – u nás dobře známe.

Podle tohoto zákona mají být provozovatelé distribučních a přenosových soustav povinni vykupovat elektřinu z „obnovitelných zdrojů“ za regulovanou cenu. Takto pokřivený trh zcela zdeformuje alokaci investic. Tím bude jeho efekt antiekonomický i anti ekologický. Z hlediska efektivity energetické báze hospodářství jde o spuštění nerozumného systému. Preferované zdroje jsou ze své podstaty nespolehlivé a budou proto muset být zálohované. Záložní zdroje budou spotřebovávat stejné zdroje, které tento zákon chce chránit.

Poté, co tvůrci zákona museli ustoupit z tvrzení, že je výroba elektřiny z „obnovitelných zdrojů“ efektivní a že ušetří pracovní síly, vydávají nyní za klad pravý opak – pracovních sil bude zapotřebí víc, a tím se bude bojovat s lokální nezaměstnaností! To je absurdní argumentace na úrovni rozbíječů strojů z 18. století.

Předkladatelé zákona nebyli schopni vyčíslit dopad na státní rozpočet. Je mnoho důvodů se domnívat, že půjde o miliardy ročně. Spotřebitel i ze svých daní bude doplácet na to, že bude mít dražší energii.

Okamžikem platnosti tohoto zákona se rozběhnou devastující nevratné projekty, které zamoří Krušné hory a Vysočinu obřímí stavbami vrtulí, vytvářejících hluk, ničících reliéf krajiny, zabíjejících ptáky a zatěžujících své okolí. Zákon má způsobit, že se u nás během pěti let zvýší produkce energie z větru 1551krát!!

Cíl zákona evidentně nebere ohled na přírodní realitu České republiky, ač nám to příslušná směrnice dovoluje. Nejsme zemí větrných rovin jako severní Německo, nemáme tolik slunečných dnů jako Španělsko či Itálie, nedisponujeme takovými zdroji geotermální energie, aby mohly mít zásadní význam.

Zákon je spíše výrazem zbožných přání než výsledkem poctivých analýz. Vyjadřuje jisté ideologické vidění světa, kterému se dosud daří vymykát se z podmínek tvrdé soutěže idejí, z politické konfrontace, z kritického zhodnocení společenskými vědami. Atmosféra uměle vytvořené politické korektnosti předem staví kritiky těchto koncepcí do postavení těch, kteří si nevazí přírodních zdrojů. A to je nepravda. Je to všechno daleko složitější.

Zákon tohoto typu nemohu vzhledem ke svému nejhlubšímu přesvědčení o jeho tragickém omylu doprovodit „do života“ svým podpisem. Proto ho vracím do Sněmovny bez veta, ale i bez svého podpisu.

(tisková zpráva Pražského hradu, redakčně neupraveno)

Cena zdraví a bezpečného životního prostředí 2004

V úterý 26. dubna 2005 byly v pražském hotelu Diplomat vyhlášeny výsledky soutěže „Cena zdraví a bezpečného životního prostředí 2004“. Tím byl úspěšně završen již čtrnáctý ročník soutěže, kterou každý rok vyhlašuje asociace českých a mezinárodních společností Business Leaders Forum. Cenu každoročně získává společnost nebo organizace, která svou činností přispěje k nejlepšímu měřitelnému zlepšení životního prostředí, zdraví zaměstnanců či obyvatel v okolí svého působiště. Z rukou náměstka ministra životního prostředí Tomáše Novotného a britské velvyslankyně Lindy Duffield převzaly toto prestižní ocenění dvě společnosti, Wiegel žárové zinkování Česká republika a JUWITAL. Zvláštní ocenění za své projekty obdržely společnosti Tarmac CZ a.s., Mucos Pharma a Středočeské sběrné suroviny a.s.

Vítězné projekty

Vítězem 14. ročníku „Ceny zdraví a bezpečného životního prostředí“ v kategorii „Bezpečné životní prostředí“ se stala společnost Wiegel žárové zinkování Česká republika. Velkopozinkovna, kterou tato společnost v roce 2004 vybudovala ve Velkém Meziříčí, je výjimečná přítomností zcela nové koncepce uměle řízeného klimatu v prostoru pracoviště chemické předúpravy. Na rozdíl od běžného uspořádání výroby umožňuje tato koncepce bezezbytkové zachycení emisí v izolovaném prostoru chemické předúpravy. Pracovní prostředí není zatíženo žádnými škodlivinami unikajícími z technologie a také se prodlužuje životnost objektu, ve kterém se výroba uskutečňuje. Další významnou hodnotou je skutečný objem emisí vypouštěných do ovzduší, který tvoří zlomek limitu stanoveného zákonem. Pozitivní dopad má také instalace speciálních zinkovacích van s neomezenou životností a zařazení rekuperátoru odpadního tepla, které do technologie vrací až 1000 GJ tepla ročně.

Společností, která byla ohodnocena jako vítěz kategorie „Zdraví“, je JUWITAL, s.r.o. Produkt Antisept Juwimigel, vyvinutý v roce 2004, eliminuje potenciální infekci klíšťové encefalitidy a boreliózy. Společnost JUWITAL vyvinula preparát, který může významně snížit nemocnost, obtíže i náklady s tím spojené.

Zvláštní ceny

Zvláštní cena za příkladný čin byla udělena společnosti TARMAC CZ a.s., která i v letošním roce navázala na své činnosti zaměřené na bezpečnost dětí. Společnost zdarma poskytla celkem 314,4 tun

Vyhlášení se zúčastnil i senátor Bedřich Moldan

Vyhlášení výsledků soutěže Cena zdraví a bezpečného životního prostředí 2004

zdravotně nezávadného písku šedesáti mateřským školám, které takto získaly vhodný písek pro svá hřiště a ušetřily za nezbytný hygienický rozbor písku.

Generálnímu partnerovi občanského sdružení Audabiac, společnosti MUCOS Pharma CZ, s.r.o. byla udělena **Zvláštní cena za přínos ke zdraví** za projekt „Uměním ke svobodě“. V rámci projektu, který je zaměřen na celkový rozvoj osobnosti i zlepšení zdraví dětí z dětských domovů, mají děti mimo jiné možnost strávit měsíc tvůrčích aktivit ve francouzské Provence.

za pořádání ekologické sběrové soutěže pro základní, speciální a mateřské školy již od roku 1994 byla **Zvláštní cena za ekologickou výchovu** udělena Středočeským sběrným surovinám. Cílem projektu je osvojení správných ekologických návyků, především třídění odpadu a jeho recyklace. Společnost se snaží poukázat na důležitost sběrových surovin. V loňském roce se podařilo do projektu zapojit celkem 194 škol, což je téměř 55 tisíc žáků.

Nominace projektů do Evropské ceny

Soutěž o „Cenu zdraví a bezpečného životního prostředí“ poskytuje českým subjektům možnost porovnávat svoje přístupy s ostatními včetně dalších kandidátských zemí.

„Pro Business Leaders Forum je velkým oceněním, že prostřednictvím Ceny zdraví a bezpečného životního prostředí je od roku 2001 národním nominátorem do evropské soutěže „European Awards for The Environment“, kterou jednou za dva roky pořádá Evropská unie,“ říká Tomáš Nejedlo, výkonný ředitel Business Leaders Fora.

V letošním roce porota nominovala tyto společnosti a projekty:

v kategorii „Produkt“

- Kappa Morava Paper (Tetrapak)
- JUWITAL (Antisept Juwimgel)

v kategorii „Proces (Technologie)“

- Kovohutě Příbram, a.s. (Odparné chlazení šachtové pece)
- Wiegel CZ žárové zinkování s.r.o. (Stavba žárové zinkovny ve Velkém Meziříčí)

Za rok 2003 jsou na „Evropskou cenu životního prostředí“ nominovány tyto projekty:

v kategorii „Management“

- Glaverbel Czech a.s. (Integrovaný systém managementu jakosti, životního prostředí a bezpečnosti a ochrany zdraví při práci)

v kategorii „Proces (Technologie)“

- Metrostav a.s. (Vysouvané tunely metra pod Vltavou)

v kategorii „Produkt“

- Počítačový Servis s.r.o. (Adriana řada 2 – tiché počítače)
- Skanska CZ a.s. (Zachycení odpadu při broušení betonových ploch)

Cena je vyhlašována jednou za dva roky. Vyhlášení výsledků Evropské ceny proběhne na jaře 2006 v Bruselu.

(tisková zpráva BLF)

BUSINESS LEADERS FORUM

„Cena zdraví a bezpečného životního prostředí“ je tradičním projektem Business Leaders Fora. Business Leaders Forum je zájmové sdružení českých a mezinárodních firem, které svým příkladem usilují o rozvoj zdravého podnikatelského prostředí v České republice a úzce spolupracuje s partnerskou organizací The Prince of Wales International Business Leaders Forum a CSR Europe. Svoji činností Business Leaders Forum podporuje partnerství a spolupráci napříč sektory. Klíčovými oblastmi je životní prostředí, vzdělávání a sociální sféra. Tyto aktivity lze shrnout pod jednoznačným termínem – Společenská odpovědnost firem.

Kontakt: Business Leaders Forum

Ing. Tomáš Nejedlo

Palác Lucerna, Štěpánská 61, 116 02 Praha 1

Tel: 02/ 2421 6275, Fax: 02/ 2421 3957

<http://www.blf.cz>

e-mail: blf@blf.cz

SFŽP ČR zahájil jednání o možnosti čerpání prostředků z privatizace společnosti Český Telecom

Státní fond životního prostředí ČR má, podle zákona č. 171/1991 Sb. o působnosti orgánů České republiky ve věcech převodů majetku státu na jiné osoby a o Fondu národního majetku České republiky, možnost čerpat finanční prostředky z privatizace.

SFŽP ČR v současné době čelí velkému nárůstu žádostí o podporu, které mnohonásobně převyšují jeho běžné finanční možnosti. Na základě doporučení Rady Fondu bylo dokonce přistoupeno k dočasnému pozastavení přijímání žádostí (viz Zpravodaj 5/2005, pozn. red.). Toto přerušování příjmu žádostí si klade za cíl pracovat, v rámci ekonomických možností Fondu, s již přijatými žádostmi.

Fond bude v součinnosti se svým správcem Ministerstvem životního prostředí vyvíjet snahu o po-

sílení příjmů Fondu, např. právě z privatizace státních podílů a také snahou o legislativní změny týkající se výběru poplatků od znečišťovatelů životního prostředí.

„Prostředky z FNM ČR, které by se Státnímu fondu životního prostředí ČR podařilo získat, by mohly být použity na financování staveb a rekonstrukcí městských čistíren odpadních vod, k čemuž se Česká republika zavázala při vstupu do EU. Tato povinnost se týká více než 500 obcí a předpokládá celkové výdaje do konce roku 2010 činí cca 62 miliard korun,“ říká Andrej Mudray, ředitel SFŽP ČR.

(tisková zpráva SFŽP)

29. června oslavíme Den Dunaje

V loňském roce ustanovila Mezinárodní komise pro ochranu řeky Dunaje 29. červen jako Den Dunaje. Stalo se tak při příležitosti desetiletého výročí od podpisu Úmluvy o spolupráci pro ochranu a únosné využívání Dunaje. Stejně jako v loňském, tak i v letošním roce proběhnou oslavy na mezinárodní i národní úrovni.

Některé plánované akce:

V Budapešti se ve dnech 28. – 29. června uskuteční mezinárodní konference zainteresovaných skupin

obyvatelstva z povodí Dunaje, které se zúčastní i zástupci smluvních stran Úmluvy.

Všechny podunajské země uspořádají ke Dni Dunaje školní soutěž výtvarných prací ze říčního materiálu, kterou bude v České republice zajišťovat nevládní organizace Unie pro řeku Moravu.

Na národní úrovni se plánují diskusní setkání v oblasti povodí řeky Moravy.

Více informací na www.danubedaj.org, www.env.cz

1. zasedání Konference smluvních stran Stockholmské úmluvy o persistentních organických polutantech

V návaznosti na vstup Stockholmské úmluvy o persistentních organických polutantech v platnost dne 17. 5. 2004 bylo svoláno 1. zasedání Konference smluvních stran, které se uskutečnilo ve dnech 2. – 6. května 2005 v Punta del Este, Uruguay.

Cílem Stockholmské úmluvy, jedné z nejvýznamnějších mnohostranných environmentálních smluv zaměřených na problematiku chemických látek, je ochrana lidského zdraví a životního prostředí před škodlivými vlivy persistentních organických polutantů (POPs). Úmluva má v současné době již 98 smluvních stran, včetně České republiky a Evropského společenství. Vzhledem k tomu, že ji podepsalo celkem 150 států a ES, lze očekávat, že počet smluvních stran v nejbližších letech dále významně naroste.

Jednání konference

Konference projednávala řadu návrhů souvisejících se zajištěním činnosti v rámci Úmluvy po jejím vstupu v platnost. Jednala např. o Jednáním řádu konference smluvních stran, finančních pravidlech, činnosti a umístění stálého sekretariátu Úmluvy.

K nejobtížnějším bodům programu patřilo jednání o vytvoření Výboru pro hodnocení persistentních organických polutantů. Úkolem Výboru bude posuzovat návrhy smluvních stran na zařazení dalších chemických látek do příloh Úmluvy. Svá stanoviska bude Výbor předkládat konferenci smluvních stran, která o zařazení či nezařazení látky pod režim Úmluvy rozhodne. Delegace České republiky se do jednání o podobě a pravidlech činnosti Výboru zapojila aktivně již před vstupem Úmluvy v platnost. S cílem zajistit efektivní činnost Výboru delegace prosazovala, aby počet jeho členů byl co možná nejmenší s tím, že musí být zastoupeny jak rozvinuté, tak rozvojové státy a musí být zachována geografická rovnováha a pokud možno i rovnováha pohlaví. Členové Výboru byli jmenováni konferencí smluvních stran. Delegace ČR prezentovala svého kandidáta do Výboru, kterým je prof. Dr. Ivan Holoubek z Masarykovy univerzity v Brně. Nominace byla přijata velmi pozitivně jak členskými státy EU, tak středo- a východoevropskou regionální skupinou, za kterou byla Česká republika do výboru zvolena.

Konference smluvních stran přijala právně nezávazné technické směrnice jako např. o nejlepších dostupných technikách a nejlepší environmentální praxi za účelem vyloučení a omezení úniků nezamyšleně vyráběných persistentních organických polutantů a směrnici k vývoji národních implementačních plánů. Jednalo se také o technické směrnici pro nakládání, šetrné k životnímu prostředí, s odpady skládajícími se, obsahujícími nebo kontaminovanými POPs, která byla schválena na 7. zasedání Konference smluvních stran Basilejské úmluvy o kontrole pohybu nebezpečných odpadů

přes hranice států a jejich zneškodňování v roce 2004 v Ženevě.

Zajištění financí

Zejména pro rozvojové státy a státy s transformující se ekonomikou byla důležitá diskuse o finančním mechanismu pro podporu naplňování cílů Úmluvy v rozvojových zemích a zemích s transformující se ekonomikou. V době mezi podpisem Úmluvy a jejím vstupem v platnost bylo svěřeno provozování finančního mechanismu Globálnímu fondu pro životní prostředí (GEF). Z prostředků tohoto fondu byl podpořen i projekt zaměřený na přípravu Národního implementačního plánu pro Stockholmskou úmluvu v České republice a v jednání je další projekt na odstranění významného množství PCB na území našeho státu. GEF se v prozatímním období osvědčil. ČR ho proto podporovala jako základní finanční mechanismus i po vstupu Úmluvy v platnost. Pro zajištění plnění rozhodnutí, jež byla Konferencí přijata, bylo rovněž nezbytné schválit rozpočet Úmluvy na následující dva roky, do kterého bude přispívat i Ministerstvo životního prostředí.

Představení Národních implementačních plánů

Na zasedání některé smluvní strany oznámily, že již mají své Národní implementační plány. Práce na přípravě Plánu byly v České republice zahájeny okamžitě po podpisu Úmluvy v roce 2001. Vzhledem k tomu, že proces jeho vnitrostátního projednávání dosud nebyl završen, tak ho delegace Konferenci smluvních stran neprezentovala.

Konference rozhodla i o umístění stálého sekretariátu Úmluvy. O umístění se ucházelo Švýcarsko a Německo. Poté, co Německo v minulém roce neuspělo se svou kandidaturou na umístění stálého sekretariátu věcně příbuzné Rotterdamské úmluvy o postupu předchozího souhlasu pro určité nebezpečné chemické látky a pesticidy v mezinárodním obchodu, již dále ve svůj prospěch nelobovalo. Naopak, nově se rozhodla kandidovat Itálie, která prosazovala jako sídlo sekretariátu Řím. V průběhu Konference svou kandidaturu Itálie stáhla, sídlo sekretariátu bude tedy v Ženevě.

S podrobnějšími výstupy týdnu náročných jednání, ze kterých vzešla základní pravidla pro rozvoj Úmluvy do budoucna, Vás seznámíme v dalším čísle Zpravodaje.

*Ing. Klára Quasnitová,
odbor globálních vztahů MŽP,
Ing. Karel Bláha, CSc.,
ředitel odboru environmentálních rizik MŽP*

3. ročník soutěže o stavbu s ekologickým přínosem má své vítěze

Soutěž o stavbu s ekologickým přínosem roku 2004, kterou organizují společně Ministerstvo životního prostředí, sdružení Stavíme ekologicky a Svaz podnikatelů ve stavebnictví v ČR, už má svoje vítěze. Slavnostní vyhlášení proběhlo v dubnu na mezinárodním stavebním veletrhu IBF 2005 v Brně.

Soutěž je jedním z výsledků Dohody o spolupráci, kterou uzavřelo MŽP se Svazem podnikatelů ve stavebnictví a sdružením Stavíme ekologicky v dubnu 2002. Nyní už má za sebou tři úspěšně ročníky.

Porota Soutěže o stavbu s ekologickým přínosem roku 2004 ocenila následující projekty:

- Skládky TKO Chotíkov
- Rekonstrukce a dostavba Zimního stadionu v Chebu
- Rekonstrukce a dostavba budovy Moderní galerie AVU v Praze
- Rezidenční čtvrť BOTANICA Vidoule
- Vodní areál Michal
- Polygon Most
- Rekonstrukce a dostavba rekreačně sportovního areálu Kraví Hora

Cílem soutěže je prezentovat takové stavební projekty, které se realizují s ohledem na životní prostředí, a současně ukázat, že investiční a stavební činnosti mohou být k životnímu prostředí nejen ohleduplné a šetrné, ale zároveň moderní a úsporné.

Soutěž je určena pro stavebníky, projektanty i realizátory staveb a jejich ucelených částí realizovaných v ČR v příslušném období. Do soutěže může stavbu přihlásit jeden z účastníků výstavby (investor, projektant, realizátor stavby), nebo všichni společně. Každá stavba může být přijata do soutěže pouze jedenkrát. Do soutěže nemohou

být přihlášeny projekty a stavby, které se zúčastnily předchozích ročníků soutěže. Přihlášené projekty jsou rozděleny do dvou kategorií:

- Projekt, investice, technické či technologické řešení a vliv na životní prostředí po dobu jejich životnosti.
 - Realizace stavby, její ucelené části, či stavební technologie a jejich vliv na životní prostředí.
- Přihlášené stavby jsou posuzovány zejména podle následujících kritérií:
- Přínos projektu z hlediska vlivu stavby (projektu) na životní prostředí.
 - Přínos zhotovitele k ochraně životního prostředí v průběhu realizace stavby.
 - Kvalita realizovaného díla

- Výčet, charakteristika a finanční objem použitých materiálů a realizovaných technologií příznivých vůči životnímu prostředí.
- Řešení odpadového hospodářství.
- Stav v zavádění systémů řízení.

Podrobné informace o všech vítězných projektech, včetně fotografií, najdete v červnovém vydání časopisu České stavebnictví 2005.

(z materiálů tiskového oddělení MŽP)

Další informace:

<http://www.sps.cz/ekologie/soutez.asp>

http://www.sps.cz/ekologie/_ekologie.asp

Zimní stadion v Chebu

Vodní areál Michal

Moderní galerie AVU v Praze

Vyhlášení a výsledky první výzvy grantového schématu Síť environmentálních informačních a poradenských center

Grantové schéma „Síť environmentálních informačních a poradenských center“, které má na starosti Ministerstvo životního prostředí v rámci Operačního programu Rozvoj lidských zdrojů (OP RLZ), už má své první úspěšné žadatele. V rámci OP RLZP se v ČR rozdělují prostředky z Evropského sociálního fondu. Výběrová komise pod vedením ministra Libora Ambrozka vybrala 12. dubna první čtyři úspěšné žadatele.

První výzva grantového schématu MŽP v Operačním programu Rozvoj lidských zdrojů (OP RLZ) byla vyhlášena ke dni 26. listopadu 2004 v Mladé frontě Dnes a na internetové stránce MŽP. Obsahem výzvy byly termíny a formální náležitosti k podání žádosti o finanční podporu a také popis grantového schématu.

Z obsahu jsou zajímavé podporované aktivity, které se týkaly převážně přípravy a realizace programů environmentálního vzdělávání, vzdělávání pracovníků institucí, veřejnosti, podporou vzniku pracovních příležitostí a dobrovolnictvím v oblasti životního prostředí.

Podmínkou přijatelnosti projektu je aktivní spolupráce s veřejnou správou, která projektu garantuje mimo jiné partnerské činnosti také udržitelnost i po skončení stanovené doby dvou let.

Finanční míra podpory žádostem v OP RLZ je až do 100% uznatelných nákladů projektu.

Žádat o finanční podporu mohou nevládní neziskové organizace, veřejná správa, veřejné instituce. Projekty vybrané k podpoře budou financovány z 25% z národních zdrojů (z rozpočtu MŽP) a ze 75% z prostředků Evropského sociálního fondu.

MŽP vyjednávalo k věcnému hodnocení také svá specifická kritéria, která vycházejí ze snahy vytvořit pro ČR síť environmentálních středisek, a to hlavně v místech, kde tato střediska ještě nejsou vůbec ustavena nebo je třeba jejich činnost podstatně rozšířit o nově vznikající strategie například v udržitelném rozvoji, podpoře činnosti Místní agentury 21.

Odbor vnějších vztahů, který je konečným příjemcem a administruje celé schéma, nabídl potenciálním žadatelům dva termíny školení, které proběhlo v Praze a na Moravě v Brně.

O tato školení byl neobyčejný zájem vzhledem k tomu, že účastníci byli seznámeni jak s politikami Evropského sociálního fondu, tak s praktickými ukázkami Benefitu, ve kterém byla žádost podávána, s uznatelnými náklady a všechny dotazy byly zodpovězeny na místě nebo později mailem. Komunikace a osobní konzultace probíhaly průběžně, zájem a aktivita se pak projevily po uzavěrce, která byla 31. ledna 2005. Bylo podáno 43 projektů s celkovým požadavkem téměř 600 mil. Kč.

Následovalo formální hodnocení a hodnocení přijatelnosti, ve kterých všechny projekty uspěly.

Při věcném hodnocení byl každý projekt hodnocen čtyřmi nezávislými hodnotiteli.

Výběrová komise zasedala 12. dubna a jejím úkolem bylo vybrat, s přihlédnutím k hodnocení

hodnotitelů, projekty k financování do výše alokace na první výzvu, která činila 54 mil. Kč.

Výběrová komise schválila poskytnutí dotace těmto projektům:

- **Lipka Brno** – Síť environmentálního vzdělávání, výchovy a osvěty v Jihomoravském kraji
- **Společnost pro Jizerské hory** – Střediska udržitelného rozvoje venkova v Libereckém kraji
- **Rosa, jihočeská společnost pro ochranu přírody** – Vytvoření a rozvoje sítě environmentálních informačních a poradenských center v Jihočeském kraji
- **Národní síť Zdravých měst** – Síť měst, obcí a regionů jako platforma pro vzdělávání a práci s příklady dobré praxe v oblasti udržitelného rozvoje.

Zároveň doporučila zkrátit rozpočty projektů a zabránit tak některým nepřiměřeným nákladům. Dalších šest vybraných projektů bylo zařazeno do zásobníku pro případ, že by některý z úspěšných žadatelů od svého grantového projektu odstoupil nebo že by byl některý z projektů předčasně ukončen. Tento zásobník projektů bude vyprázdněn v okamžiku vyhlášení 2. výzvy.

Projekty podle pořadí v zásobníku:

1. Projekt č. 24 žadatele PRO-BIO Svaz ekologických zemědělců.
2. Projekt č. 37 žadatele Středisko ekologické výchovy a etiky – SEVER, Brontosaurus Krkonoše.
3. Projekt č. 39 žadatele MZLU v Brně.
4. Projekt č. 36 žadatele Středočeský kraj.
5. Projekt č. 20 žadatele Zlínský kraj.
6. Projekt č. 27 žadatele ORBIS VIRIDIS, o.p.s.

Do další výzvy mohou být předloženy opakovaně všechny projekty, které nebyly podpořeny, tedy i projekty ze zásobníku. Je však nutno je zaktualizovat, přinejmenším v časovém harmonogramu. Součástí oznámení o výsledku výběrového řízení, zasílaného jednotlivým organizacím, jsou i posudky hodnotitelů. Při aktualizaci projektů doporučujeme přihlédnout i k nim.

Všechny podpořené projekty v této výzvě byly podány zkušenými organizacemi, které jsou pro nás možnou zárukou dobré administrace a udržitelnosti projektu a garantují provázanost s dotčeným krajem.

Z jednání výběrové komise vyplynulo, že v dalších výzvách bude ze strany MŽP snaha i o podporu menších organizací s těsným regionálním propojením za předpokladu, že nově vzniklá jednotlivá střediska EVVO budou spolupracovat s již existujícími sítěmi (sítěmi) EVVO.

Seznam všech podaných projektů:

č.	Název žadatele	Název projektu
17	Sdružení Krajina	Udržitelný rozvoj venkova Vysočiny
18	Národní síť Zdravých měst České republiky	Síť měst, obcí a regionů jako platforma pro vzdělávání a práci s příklady dobré praxe v oblasti udržitelného rozvoje
19	Základní škola profesora Josefa Brože Vlachovo Březí	Síť environmentálních vzdělávacích středisek Mikroregionu Vlachovo Březí
20	Zlínský kraj	Zelená pro Zlínský kraj – environmentální vzdělávání jako cesta k udržitelnému rozvoji
21	Vysoká škola báňská – Technická univerzita Ostrava	Moravskoslezské sítě environmentálních informačních a poradenských center v intencích udržitelného rozvoje
22	Rosa – jihočeská společnost pro ochranu přírody	Vytvoření a rozvoj sítě environmentálních informačních a poradenských center v Jihočeském kraji
24	PRO-BIO Svaz ekologických zemědělců	Agroenvironmentální informační a poradenská centra v ČR; vytvoření sítě v Pardubickém, Olomouckém, Moravskoslezském a Zlínském kraji
25	Lipka, Dům ekologické výchovy	Síť environmentálního vzdělávání, výchovy a osvěty v Jihomoravském kraji
26	Regionální rozvojová agentura Šumava, o.p.s.	Síť environmentálních informačních a poradenských center v regionu Šumava
27	ORBIS VIRIDIS, o.p.s.	ORBIS VIRIDIS Ohrada EVVONET – Síť environmentálních informačních a poradenských center
28	ENKI, o.p.s.	Environmentální informační a poradenská centra pro rybníkářství a regulaci
29	Vita – občanské sdružení	Střediska udržitelnosti – síť poradenských, informačních a vzdělávacích center v Moravskoslezském kraji
30	Zemědělský svaz ČR – Územní organizace Tábor	Síť environmentálních informačních a poradenských center ve správních obvodech obcí s rozšířenou působností: Tábor, Soběslav, Jindřichův Hradec, Dačice, Třeboň a Trhové Sviny
33	ZO ČSOP 67/08 Centrum ekologické výchovy Bruntál	Síť environmentálních středisek na území Slezska při Centru ekologické výchovy ZO ČSOP Bruntál
34	EPOS Spolek poradců v ekologickém zemědělství České republiky	Síť informačních center zaměřených na agroenvironmentální programy v Jihomoravském kraji a kraji Vysočina
35	PRO-BIO Regionální centrum severozápadní Čechy	Agroenvironmentální informační a poradenská centra v České republice, vytvoření sítě v Karlovarském kraji – pilotní projekt
36	Středočeský kraj	Rozvoj sítě Krajských středisek EVVO Středočeského kraje
37	Středisko ekologické výchovy a etiky Rýchory – SEVER, Brontosaurus Krkonoše	KAPKA 21 – Královéhradecký a Pardubický kraj: Agenda 21 pro každého (Síť informačních, poradenských a vzdělávacích center pro udržitelný život)
38	Vysoká škola báňská – Technická univerzita Ostrava	Intenzifikace využívání Obnovitelných zdrojů energie, včetně odpadů, v Moravskoslezském kraji v souladu s trendy udržitelného rozvoje.
39	Mendelova zemědělská a lesnická univerzita v Brně	Environmentální vzdělávací a poradenské centrum ZAHRAHA EVROPY
40	Obec Třanovice	Zelené centrum v Třanovicích
41	Ústav pro hospodářskou úpravu lesů Brandýs nad Labem	Lesní pedagogika – environmentální vzdělávání o lesním prostředí
42	Zoologická a botanická zahrada města Plzně	Environmentální vzdělávací, informační a poradenské centrum Plzeň – Lüftnerka
43	Ostravská univerzita v Ostravě	Environmentální edukační a informační síť Moravskoslezského kraje
44	Severomoravské regionální sdružení Českého svazu ochránců přírody Valašské Meziříčí	Valašské centrum pro udržitelný rozvoj – Vybudování a činnost environmentálního informačního a poradenského centra ČSOP Valašské Meziříčí
45	Partnerství o.p.s.	Greenways – Síť informačních a poradenských míst poskytujících vzdělání a informace o šetrné turistice a udržitelném rozvoji
46	České centrum pro strategická studia	Environmentální informační portál jako nástroj hospodářského a sociálního rozvoje VUC Jeseníky
47	Daphne ČR – Institut aplikované ekologie	Vzdělávací a poradenské středisko pro podporu hospodaření šetrného k přírodě a krajině
48	Společnost pro Jizerské hory	Střediska udržitelného rozvoje venkova v Libereckém kraji
49	Centrum dopravního výzkumu	Podpora udržitelné dopravy – projekt Úsměv
50	Chaloupky, o.p.s.	Environmentální informace a vzdělání pro veřejnost a veřejnou správu v kraji Vysočina
51	Vzájemná komunikace, občanské sdružení	Vzájemná komunikace – environmentální informační a poradenská centra
52	Klub ekologické výchovy	Vytvoření základu sítě environmentálních školních informačních center pro udržitelný rozvoj
53	Regionální rozvojová agentura Střední Čechy	Vybudování sítě informačních a poradenských center v oblasti životního prostředí ve Středních Čechách
54	Svatojánská kolej – vyšší odborná škola pedagogická	Environmentální kurikulum pro flexibilní vzdělávání v ekocentru KAVYL (Svatý Jan pod Skalou, NPR Karlštejn), s terénní realizační fází v NP Krkonoše a NP Podyjí
55	Vlastenecký poutník	Náš domov

56	IREAS, Institut pro strukturální politiku, o. p. s.	Centra k posílení konkurenceschopnosti a předcházení environmentálních rizik malých a středních podniků a vzdělávání veřejné správy
57	Občanské sdružení TRIANON	Edukační centrum pro udržitelný rozvoj Moravskoslezského kraje
58	Ústecký kraj	Ústecký kraj – kraj přírody i člověka
59	Střední odborná škola pro ochranu a obnovu životního prostředí – Schola Humanitas	CEV-ika (Centrum environmentálního vzdělávání – integrace – komunikace – aktivity)
60	Střední zemědělská škola a Střední odborné učiliště	Ekocentrum Ohře
61	Město Šlapanice	Integrace environmentálních aspektů do rozvojové strategie Šlapanicka
62	Akademie Jana Amose Komenského	Sítě environmentálních informačních a poradenských center v České republice při budování koncepce celoživotního environmentálního vzdělávání realizované za podpory mediální komunikační strategie NNO

(z materiálů tiskového oddělení MŽP)

Další informace:

http://www.env.cz/AIS/web.nsf/pages/op_lidske_zdroje

<http://www.esfcr.cz>

<http://www.strukturalni-fondy.cz>

Jeleni a srnci dostanou obojky

V Národním parku a Chráněné krajinné oblasti Šumava pokračuje od jarních měsíců telemetrické sledování zvířat. Zatím byl v NPŠ a CHKOŠ telemetricky zaměřován především rys ostrovid.

Smrtné rysí signály

Rys Bert, který se usadil v okolí Modravy, byl sledován od března 2001 do prosince 2002 a rysice Milka, zastřelená loni v létě, mohla být nalezena jen díky tomu, že měla na krku obojek s rádiovou vysílačkou. A ten po její smrti začal vysílat zvláštní „smrtný“ signál. Bert i Milka patřili k telemetricky sledovaným rysům v rámci výzkumného projektu, který zajišťuje již několik let odborné pracoviště správy NP a CHKOŠ společně s pracovníky Ústavu biologie obratlovců AV ČR.

„Telemetrie je metoda, která pomocí rádiové vysílačky umístěné v obojku sledovaného zvířete a přijímačky v ruce odborníka umožňuje sledování zvířete, aniž bychom z něj museli zahlédnout i jen chloupěk ocasu a tím narušili jeho přirozené chování,“ říká vedoucí odboru vědy a výzkumu na správě NP a CHKOŠ Zdeňka Křenová. „Vysílačky umožňují sledovat pohyb označených rysů v jejich teritoriu a podle typu signálu rozpoznávat, zda zrovna běží, odpočívají, anebo je tělo nehybné či mrtvé.“

Za osm let trvání rysího telemetrického projektu bylo mj. zjištěno, že z patnácti sledovaných rysů byli tři prokazatelně zastřeleni a u dalších je velmi pravděpodobné, že neuhynuli přirozeným způsobem. Telemetrie je metoda obvyklá v přírodním výzkumu ve světě. K nejzajímavějším částem telemetrie patří stanovení tzv. domovského okrsku zvířete. „Telemetricky se například zjistilo, že domovský okrsek samice polárního medvěda je kolem 125 000 km² a že albatros uletí během jedné cesty v průměru 6091 km,“ říká zoolog Pavel Šustr ze správy NP a CHKOŠ v Kašperských Horách.

Nový projekt: srnci a jeleni

V březnu letošního roku odstartoval na správě NP a CHKOŠ nový telemetrický projekt: sledování jelení a srncí zvěře. Pro začátek se počítá s obojkováním deseti kusů jelena evropského a třiceti srnců obecných

v oblasti Modravy, Prášil, Srní a Železné Rudy, a to zejména tam, kde byl potvrzen výskyt rysa ostrovida. „Výzkum má odpovědět na to, jak se mění zvyky jelenů a srnců v oblastech, kde žije jejich přirozený predátor, jaké jsou jejich vzájemné vazby, a jak jeleni a srnci okusem ovlivňují přirozené zmlazení v budoucím lese,“ říká Šustr, jenž bude telemetrický výzkum jelení a srncí zvěře provádět. Jeleni budou nosit speciální GPS obojky, které přijímají signál ze satelitů a mohou v předem nastavených intervalech do integrované paměti zaznamenávat přesnou lokalizaci zvířete. Data pak mohou být stažena pomocí vysílačky do počítače.

Obojek je možno v terénu zaměřit na vzdálenost až 10 km, ze vzdálenosti 1 – 2 km se dobře stahují data. Je ho možno na dálku přeprogramovat, některé typy obojek lze dokonce na zvířeti dálkově rozepnout. Každý obojek vysílá na jiné frekvenci, takže zvířata není možno vzájemně zaměnit. Baterie v obojku má životnost na cca 25 000 zaměření, tedy na 2 – 4 roky výzkumu zvířete.

Obojek pro losa

Obojkování jelenů začalo v březnu s pomocí narkotizačních střel v přezimovacích obůrkách, srnci budou obojkováni průběžně ve volné přírodě a v květnu se začne s výzkumem. Na jaře a v létě bude obojkováno rovněž dalších pět rysů a dokonce jeden los evropský. Los má dostat zcela zvláštní GPS-GSM obojek, který je schopen vysílat SMS s údaji o pohybu zvířete. Los evropský se zdržuje v oblasti Vítkova kamene ve východní části Šumavy a není jisté, zda se ho podaří odchytil. Tento obojek stojí 150 000 Kč, tedy dvakrát tolik co GPS obojek a desetkrát tolik, co stojí běžný radiotelemetrický obojek. Údaje o telemetricky sledovaných zvířatech budou během roku k dispozici na webových stránkách NPŠ.

Radovan Holub,
tiskový mluvčí Správy NP a CHKOŠ

Projekt šetrného turismu – příležitost pro Biosférickou rezervaci Šumava

V letošním roce se ve třech Biosférických rezervacích Evropy rozbíhá nový projekt Šetrný turismus – příležitost pro biosférickou rezervaci, který potrvá do roku 2008.

Biosférická rezervace (BR) je území se suchozemskými nebo přímořskými ekosystémy či jejich kombinací, které je mezinárodně uznáno v rámci mezinárodního programu UNESCO Člověk a biosféra. Smyslem BR je nalezení rovnováhy mezi přírodou a člověkem. V ČR je celkem šest Biosférických rezervací: Bílé Karpaty, Krkonoše, Křivoklátsko, Pálava, Šumava a Třeboňsko. BR Šumava zahrnuje Národní park Šumava a část Chráněné krajinné oblasti Šumava a sahá od Nýrska v západní části Šumavy až po Frymburk u Lipna. Její součástí jsou mimořádně cenné a velmi málo porušené horské ekosystémy, uznávané v rámci celé Evropy. V BR se aspekty kulturní krajiny, ochrana ekosystémů a druhové rozmanitosti kombinují s vědeckým výzkumem a trvale udržitelným využíváním přírodních zdrojů.

K projektu Šetrný turismus se připojily tři BR: Šumava, polská Babia Góra a maďarský Aggtelek. Součástí polské i maďarské BR je podobně jako na Šumavě také národní park. Projekt bude pracovat s rozpočtem 750 000 € pro všechny tři BR, z toho pro Šumavu bude vyčleněno 255 000 € (170 000 € z programu GEF a 85 000 € bude činit příspěvek české strany). Projekt se zaměří na udržitelný turismus a jeho finančním garantem bude GEF, tedy program poskytující finanční prostředky na řešení některých globálních problémů Země, jehož sponzory jsou nejvyspělejší země světa. Granty jsou určeny zej-

měna pro rozvojové země a státy s přechodovou ekonomikou. Jednotlivé projekty realizuje Světová banka, případně i jiné subjekty. Další finanční zdroje mají být pro projekt Šetrný turismus zajišťovány ve spolupráci s místními Centry ekologické výchovy. Projektový tým na Šumavě tvoří vedle správy NP a CHKOŠ také Ústav ekologie krajiny AV ČR České Budějovice, obec Borová Lada a Hnutí Duha. Místem úvodního workshopu projektu je biosférická rezervace Babia Góra v Polsku.

Šumava může od projektu Šetrný turismus očekávat několik iniciativ. Půjde například o provázání česko-bavorsko-rakouského systému turistických tras, o management regionální turistiky, o rozvoj hipoturistiky (turistika na koních) a placené i neplacené průvodcovské turistiky do cenných území, o rozvoj návštěvnických center a dílen pro tradiční řemesla, o návrh míst pro odpočinek a piknik nebo o tzv. regionální certifikaci, která dodá mezinárodní váhu místním projektům a produktům. Dalším cílem je obnova kulturního potenciálu regionu. Důležitou součástí projektu budou místní podnikatelé a prezentace umu místních obyvatel. Smyslem projektu je totiž optimální fungování BR ve prospěch místních obyvatel a návštěvníků při zachování druhové rozmanitosti šumavské přírody.

Radovan Holub,
tiskový mluvčí Správy NP a CHKOŠ

4. mezinárodní symposium Světové meteorologické organizace o asimilaci pozorování v meteorologii a oceánografii se konalo v Praze

Mezi základní témata symposia patřilo zlepšování předpovědí extrémních povětrnostních situací, které jsou dnes příčinou většiny ztrát na lidských životech i ztrát ekonomických, všechny aspekty klimatu Země a jeho možných změn. Světové elity v oboru se věnovaly současnému stavu technik sběru a vyhodnocování dat pro předpověď cirkulace atmosféry nad oceánem a kontinenty v globálním a středním měřítku.

Symposium, které pořádala Světová meteorologická organizace, Český hydrometeorologický ústav, Matematicko-fyzikální fakulta Univerzity Karlovy a Ústav fyziky atmosféry Akademie věd České republiky, se konalo od 18. do 22. dubna 2005 v pražském Karolinu. Zúčastnilo se jej 254 odborníků z 28 zemí, mimo jiné též prof. Ing. Ivan Wilhelm, CSc., rektor Univerzity Karlovy, prof. RNDr. Václav Pačes, DrSc, předseda Akademie věd České republiky, prof. RNDr. Ivan Netuka, DrSc, děkan Matematicko-

fyzikální fakulty Univerzity Karlovy, JUDr. Ing. Tomáš Novotný, náměstek ministra životního prostředí České republiky, Ing. Ivan Obrusník, DrSc., ředitel Českého hydrometeorologického ústavu a stálý zástupce České Republiky ve Světové meteorologické organizaci.

(Podrobný článek uveřejní Zpravodaj v příštím čísle, pozn. red.)

Kontaktní osoby:

Dr. Radmila Brožková, ČHMÚ, předsedkyně místního organizačního výboru,
radmila.brozkova@chmi.cz

Dr. Elena Manaenkova, WMO representative, Director of AREP (Atmospheric Research and Environment Programme),
EManaenkova@wmo.int

Více na <http://www.chmu.cz/meteo/ok/dasympos/index.html>

Národní seznam evropsky významných lokalit vyšel ve Sbírce zákonů

Vláda ČR na svém jednání 22. 12. 2004 schválila národní seznam evropsky významných lokalit soustavy NATURA 2000, navržený v souladu se Směrnicí o stanovištích na základě odborných podkladů. Zástupci ČR národní seznam předali Evropské komisi počátkem února v Bruselu. Nařízení vlády s národním seznamem vyšlo dne 25. 4. 2005 ve Sbírce zákonů pod číslem 132/2005 Sb. a dnem vydání nabývá účinnosti.

Zveřejněním národního seznamu začínají být účinná některá ustanovení novelizovaného zákona 114/1992 Sb. o ochraně přírody a krajiny. Jedná se především o následující povinnosti:

1) Předběžná ochrana evropsky významných lokalit (§ 45b zákona) se týká lokalit nebo jejich částí, které leží mimo stávající chráněná území. Je zakázáno poškozovat evropsky významné a sporné lokality (sporná lokalita – navržená na základě odborných podkladů, nebyla však zařazena do národního seznamu), přičemž se za poškozování nepovažuje řádné hospodaření nebo v případě smluvní ochrany činnosti dle smlouvy uzavřené s orgánem ochrany přírody. Výjimku ze zákazu poškozování lokality může udělit MŽP pouze z naléhavých důvodů převažujícího veřejného zájmu.

2) Sledování stavu evropsky významných lokalit (§ 45f zákona) je novou povinností všech orgánů ochrany přírody v oblasti jejich působnosti. Na sledování již byly vyčleněny finanční prostředky ze státního rozpočtu. Výsledky monitoringu zpracovává MŽP a periodicky předkládá Evropské komisi a veřejnosti.

3) Hodnocení důsledků koncepcí a záměrů na evropsky významné lokality a ptačí oblasti (§ 45h a 45i zákona) je nutné pro všechny koncepce nebo záměry, které by samostatně či ve spojení s jinými mohly významně ovlivnit území evropsky významné lokality nebo ptačí oblasti. Ustanovení se netýká plánů péče o daná území a lesních hospodářských plánů a osnov.

Po schválení Evropskou komisí bude zařazení českých lokalit do evropského seznamu oznámeno ve Sbírce zákonů a orgány ochrany přírody o této skutečnosti budou pro dosud nechráněná území informovat vlastníky pozemků a obce. Předpokládáme, že k tomu dojde nejdříve koncem roku 2006, samostatně nejprve pro panonskou biogeografickou provincii, později pro kontinentální provincii. Následně do 6 let musí být všechny nové lokality vyhlášeny za zvláště chráněná území, pokud nebudou chráněny smluvně.

(informace z oficiálních webových stránek Natury 2000)

„Za Naturou na túru“

Regionální environmentální centrum představilo počátkem dubna výukový program pro druhý stupeň základních škol nazvaný „Za Naturou na túru“. Program je založen na exkurzích do území chráněných v soustavě Natura 2000.

K tomuto účelu bylo po celé České republice vybráno 23 lokalit. Každé z těchto míst představí návštěvníkům naše nejvzácnější přírodní klenoty. Území reprezentují typická přírodní prostředí, se kterými se můžeme v naší republice setkat a která jsou významná z hlediska Evropské unie. Najdeme zde lokality vysokohorské, lesní, říční nebo luční a stepní.

„Ochrana přírody není jen věcí odborníků. Do budoucna má šanci, jen když jí porozumí co nejširší publikum, když každý z nás bude při uvažování o svých aktivitách brát v úvahu, jak tím může přírodu ovlivnit. K tomu je ale zapotřebí přírodu „potkat“, znát ji z osobní zkušenosti, pocítit ji nejenom na vlastní oči, ale celostně, všemi smysly. Zážitek, konkrétní příběh či zkušenost jsou právě tím, co zůstává v paměti člověka fixováno nejdéle,“ komentuje program Ladislav Miko, bývalý náměstek ministra životního prostředí.

Exkurze zajišťují odborné proškolení pracovníci středisek ekologické výchovy a jiných organizací, které mají zkušenosti s ekologickou výchovou a prací s veřejností. Nejruznější témata z oblasti biologie a ekologie vždy reflektují přírodní podmínky a charakter území. Důraz je kladen především na to, aby každá exkurze měla svůj hlavní tematický prvek. Informace získané během exkurzí žáci využijí i v rámci jiných

výukových předmětů, například zeměpisu, dějepisu, občanské nauky, výtvarné výchovy aj.

Součástí výukového programu „Za Naturou na túru“ je stejnojmenná publikace, která je určena především učitelům.

Výukový program „Za Naturou na túru“ je jedním z výstupů projektu „Natura 2000 – lidé přírodě, příroda lidem“, který financuje Evropská komise, DG Environment. Projekt má za cíl zvyšovat povědomí o soustavě Natura 2000. Projekt byl vybrán Evropskou komisí díky své komplexnosti a systémovosti, s jakou se snaží zajistit informovanost a zapojení obyvatel do problematiky ochrany přírody.

Partnery projektu jsou MŽP a AOPK ČR. Projekt podporuje Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy, Správa ochrany přírody a Sdružení středisek ekologické výchovy Pavučina.

Pro více informací kontaktujte:

Regionální environmentální centrum Česká republika (REC ČR), Senovážná 2, Praha 1, tel./ fax: +420 224 222 843

<http://ekovychova.natura2000.cz>, www.reccr.cz

Kontaktní osoby: Tomáš Kažmierski (tomas.kazmierski@reccr.cz, 606102818) a Erika Smrtová (erika.smrtova@reccr.cz, 775284094)

Průběžné výsledky pilotního projektu sběru nápojových kartonů

Od listopadu 2004 mají občané Prahy možnost třídit jako další složku komunálního odpadu nápojové kartony. Během pilotního projektu již došlo k několika významným změnám. Občané si na třídění nové komodity zvykli a projekt úspěšně pokračuje.

Hlavní město Praha ve spolupráci s autorizovanou obalovou společností EKO-KOM a.s. zahájilo v listopadu 2004 pilotní projekt sběru nápojových kartonů. V pražských ulicích se tehdy objevilo 1000 nových sběrných nádob označených oranžovou samolepkou „Nápojové kartony“. Tyto nádoby o objemu 240l byly rozmístěny k 1/3 hnízd tříděného odpadu (barevným kontejnerům) ve většině městských částí. Svoz nápojových kartonů je organizován stejnými vozidly jako svoz papíru, plastů a směsného odpadu, vozidla jsou vždy označena právě sváženým druhem odpadu. Ve svozový den se nápojové kartony dotřídí a lisují do balíků ve firmě Papkov spol. s r.o. Poté jsou odváženy k dalšímu zpracování do Papírny Bělá a.s. v Bělé pod Bezdězem.

Nelehké začátky

V počátcích projektu často docházelo ke znečišťování sběrných nádob směsným odpadem, což bylo zejména způsobeno podobností nádob s nádobami na směsný odpad. Proto mohla být v prvních dvou měsících svážena pouze polovina sběrných nádob k dalšímu zpracování. Ostatní nádoby musely být z důvodu značného znečištění svezeny se směsným odpadem. Od počátku roku 2005 se tedy intenzivně pracovalo na přípravě nově upravených nádob. Byla vyrobena a namontována nová víka oranžové barvy, která není možné bez speciálního klíče otevřít a do nádoby lze vhadzovat odpad pouze vrchní štěrbínou. Takto upravené nádoby byly postupně vyměňovány za staré, výměna byla dokončena na konci února 2005. Po této úpravě se velmi výrazně zlepšila čistota obsahu sběrných nádob a v současné době může být sváženo kolem 90% k dalšímu zpracování. Nejvíce znečištěné jinými druhy odpadu jsou sběrné nádoby v Praze 1, zde je to ovlivněno především turistickým ruchem.

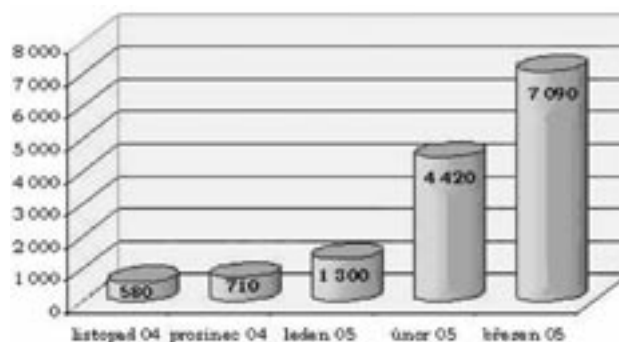
Sběrné nádoby na nápojové kartony Foto Jana Plamínková

V počátcích pilotního projektu také docházelo často ke zcizování či neoprávněnému přemístování sběrných nádob některými občany. Zároveň s novou úpravou nádob se tedy přistoupilo i k jejich připevnění řetízkem převážně k nádobě na sklo. Podle vyjádření svozové společnosti Pražské služby a.s. jsou postupně „ztracené“ nádoby nacházeny. Zcizovali je například někteří živnostníci, kteří neměli smluvně zajištěn odvoz vlastních odpadů a ve chvíli svozu směsného odpadu od občanů neváhali přistavit k odvozu i tuto nádobu, aniž by odstranili nálepku „Nápojové kartony“. S takto jednoduše přichycenými „lapky“ je v současné době vedeno řízení o pokutě. Po úpravě nádob a jejich připevnění jsou případy ztráty sběrné nádoby již ojedinělé.

Výtěžnost roste

Zatím poslední větší změnou v rámci tohoto pilotního projektu je zvýšení četnosti svozu nápojových kartonů z původního čtrnáctidenního cyklu na týdně, a to na všech stanovištích. Svozovým dnem nápojových kartonů je nyní v celé Praze každá sobota. Původně byla četnost zvýšena jen na vybraných, pravidelně přepřítovaných stanovištích. Avšak s ohledem na rostoucí výtěžnost a blížící se teplejší období, kdy lidé více dbají na pitný režim, bylo rozhodnuto o zvýšení četnosti svozu na všech stanovištích. Tam, kde ani týdně svoz nebude dostačovat, bude po projednání s příslušným úřadem městské části vyměněna 240l sběrná nádoba za 1100l kontejner. Tyto větší kontejnery jsou v současné době připravovány a upravovány obdobně jako stávající sběrné nádoby.

Výtěžnost nápojových kartonů v jednotlivých měsících dokládá graf, uvedené hodnoty jsou v kilogramech čisté hmotnosti nápojových kartonů po vytřídění. Na začátku projektu to bylo pouze 10 – 30% ze svezeneho odpadu, nyní je vytříděno až 90% nápojových kartonů z obsahu svezeneých sběrných nádob.

(z informačních materiálů
Magistrátu hl. m. Prahy)

Boj proti šíření pouští

17. červen se každoročně připomíná jako Světový den boje proti desertifikaci (šíření pouští). Rozšiřování pouští postihuje téměř čtvrtinu celkové rozlohy pevnin a téměř 70% suchých oblastí hrozí další snižování jejich kvality.

Příčinou šíření pouští bývá často například nadměrné vypásání nebo nadměrné vytěžení půdy. Šíření pouští má přímou souvislost s chudobou venkovských oblastí a rizikem hladomoru. Těmto rizikům musí čelit více než miliarda lidí ve 100 zemích světa, zejména v saharské oblasti Afriky, v Asii, Latinské Americe, Karibské oblasti a jižní Evropě, kde se lidé musí obávat o zachování svých základních životních podmínek.

Důsledky desertifikace jsou jednak ekologické, spojené s ústupem rostlinných a živočišných druhů i celých ekosystémů, jednak sociálně ekonomické. V mnoha afrických zemích kvůli tomuto provázání sociálních a ekonomických aspektů dnes splývá boj proti desertifikaci s bojem proti chudobě. Desertifikace se tak řadí spolu se změnou klimatu a ztrátou biodiverzity k největším současným celosvětovým problémům v oblasti ochrany životního prostředí, jejichž řešení není možné bez mezinárodní spolupráce a společného úsilí.

Proto byla před jedenácti lety (1994) z podnětu konference OSN o životním prostředí v Rio de Janeiru sjednána Úmluva OSN o boji proti desertifikaci v zemích postižených velkým suchem, zejména v Africe, ve které se hospodářsky vyspělé země zavázaly, že poskytnou zemím ohroženým desertifikací pomoc, a to nejen finanční, ale také ve formě potřebných technologií a „know how“. K červnu roku 2005 k Úmluvě přistoupilo již 191 zemí z celého světa. Česká republika se k Úmluvě připojila v dubnu

2000 jako jedna z prvních zemí střední a východní Evropy.

Česká republika se aktivně podílí na činnostech spojených s plněním Úmluvy. Poskytuje například pomoc postiženým rozvojovým zemím formou projektů zaměřených na oblast degradace půd, hydrogeologii, hydrologii, lesnictví atd., především v rámci možností své zahraniční rozvojové pomoci. Kromě finančních prostředků, které jsou limitované, může Česká republika poskytnout zkušené odborníky, vhodné technologie, know-how a informace.

V současné době probíhá přibližně 15 rozvojových projektů, a to nejen v zemích Afriky, které přímo či nepřímo souvisejí s Úmluvou. Jedním z úspěšných projektů, který má vybudovat dlouhodobě udržitelný a fungující systém vodního hospodářství a vodních zdrojů v Mongolsku, je projekt „*Udržitelný rozvoj a management vodních zdrojů a boj proti desertifikaci v kraji Dornogobi v jihovýchodní části Mongolska*“. Projekt, který v Mongolsku provádí česká firma GEOMIN, vychází přímo z potřeb Úmluvy a jeho výsledkem by mělo být zastavení procesu desertifikace v kraji Dornogobi v Mongolsku.

**Mgr. Eva Veverková,
tiskové oddělení MŽP**

Pro další informace doporučujeme:

<http://www.env.cz/AIS/web.nsf/pages/pomoc>

<http://www.unccd.int>

Liniové stavby jsou významnou bariérou v krajině

Česká krajina je po staletích svého vývoje velmi rozmanitá. V posledních dvou stoletích ovšem do ní významnou měrou zasahují zejména liniové stavby. Tvoří totiž značné bariéry v krajině, jež pro různé oblasti mohou znamenat odlišnou míru rizika. Výsledkem odborné studie, kterou si nechalo zpracovat Ministerstvo životního prostředí [1], jsou mapy, které krajinu charakterizují právě z tohoto hlediska a do budoucna mohou sloužit jako podklad při územním plánování.

Fragmentace krajiny na malé části zmenšuje prostor pro život řady rostlin a živočichů, ale i pro životní pohodu lidí. Studie, zpracovaná pro MŽP, hodnotí tento problém pomocí objektivních ukazatelů. Obdobným způsobem se důsledky fragmentace krajiny zkoumají například v Německu, takže je možno srovnávat i v širším kontextu.

„Výstupy studie – tedy mapy, které přesně určují nejcitlivější a nejohroženější místa v krajině – bude Ministerstvo životního prostředí využívat především při jednání o umístění liniových staveb. Zatímco doposud jsme byli odkázáni na názory různých expertů, kteří používali rozdílné metody, nyní máme v ruce studii se skutečně objektivními parametry. Základem

je, aby se střetová místa jasně pojmenovala už při tvorbě územních plánů, kdy je možné najít takové řešení, které bude pro krajinu znamenat nejmenší možnou zátěž,“ komentuje studii bývalý náměstek ministra životního prostředí Ladislav Miko.

Mezi největší bariéry v krajině patří dopravní komunikace. Jednotlivé druhy živočichů jsou na fragmentaci krajiny různě citlivé. K nejcitlivějším patří velcí savci, proto byli pro účely studie zvoleni jako základní modelová skupina. Potřebují totiž ke svému životu rozsáhlé prostory, takže během pohybu krajinou pro ně liniové stavby představují největší riziko.

Bariéry také výrazně zdražují péči o krajinu. Bez nich by mohly přirozené procesy běžet samovolně, migrace živočichů i rostlin je totiž jedním z významných faktorů, jak krajinu co nejvíce přiblížovat přírodě blízkému stavu. Pokud je možnost migrace mezi jednotlivými populacemi omezená, je třeba vynakládat na péči o krajinu více peněz.

(z materiálů tiskového oddělení MŽP)

[1] Zpracovatelem studie je firma Evernia, vedoucím autorského týmu RNDr. Petr Anděl.

STÁTNÍ FOND
ŽIVOTNÍHO PROSTŘEDÍ
ČESKÉ REPUBLIKY

EU podpořila projekty za 10 miliard korun

EVROPSKÁ UNIE

Během ročního členství České republiky v Evropské unii bylo v rámci životního prostředí schváleno 74 projektů za 10 miliard korun. Dotace EU z této částky představuje 7,4 miliardy korun. Z Fondu soudržnosti bylo schváleno 10 projektů za 7,2 miliardy korun, přičemž evropská dotace činí 5,4 miliardy korun. V rámci Operačního programu Infrastruktura (OPI) bylo schváleno 64 projektů za 2,8 miliardy korun, z čehož dotace z ERDF (Evropský fond pro regionální rozvoj) činí 2 miliardy korun.

„V rámci plánovacího období 2004 – 2006 zbývá z Fondu soudržnosti vyčerpat 191,7 milionů € a z Operačního programu Infrastruktura 78 milionů €. Tyto peníze jsou určeny zejména obcím na projekty do životního prostředí, jejichž schválení závisí na kvalitě zpracování a prioritách daného regionu,“ říká Andrej Mudray, ředitel Státního fondu životního prostředí ČR.

Fond soudržnosti je nastaven pro velké projekty nad 10 milionů €. Schválené žádosti byly zaměřeny na rekonstrukce čistíren odpadních vod a další vodohospodářské úpravy. Žádosti přijímá během celého roku Státní fond životního prostředí ČR, který přispívá na projektovou dokumentaci i na vlastní realizaci projektu.

Projekty v rámci OPI jsou rozsahově menší (do 10 milionů €) a týkají se ochrany vod, ovzduší, přírody, sanací starých ekologických zátěží a nakládání s odpady. Žádosti přijímá Státní fond životního prostředí ČR na základě vyhlášených výzev. Na samotné projekty Fond přispívá formou nenávratné dotace ve výši max. 10 % uznatelných nákladů a poskytuje nízkouročené půjčky.

Státní fond životního prostředí ČR, kromě spolufinancování samotných projektů a příjmu žádostí do obou evropských fondů, poskytuje žadatelům poradenství v oblasti předkládání žádostí a pomáhá jim orientovat se v daném fondu EU, dále se podílí na vyhodnocování projektů a dohlíží na jejich implementaci (kontroluje zadávací dokumentaci pro výběrová řízení, sleduje průběh výběrových řízení, provádí fyzické kontroly realizace projektu; v případě Fondu soudržnosti se účastní kontrolních dní až do úplného dokončení projektu za účelem získání aktuálních údajů potřebných k certifikaci výdajů projektu – na základě certifikace udělené Fondem se provádí převod finančních prostředků z Evropské komise).

(tisková zpráva SFŽP)

Evropský den bez aut a Evropský týden mobility 2005

V roce 2005 se naše města mohou opět zapojit do celoevropské akce „Evropský týden mobility“ (16. – 22. září) a „Evropský den bez aut“ (22. září), která se letos bude v Evropě konat už popáté. Obě osvětové a propagační akce mají v evropských městech podpořit přijatelnější způsoby dopravy a přispět k trvalejšímu omezení individuální automobilové dopravy ve městech. Ministerstvo životního prostředí podporuje tyto akce v rámci komunikační strategie ve spolupráci s Odborem komunikační strategie Ministerstva zahraničních věcí, s evropskými koordinátory a členy Evropské komise.

Evropský den bez aut (22. září), který se poprvé uskutečnil ve Francii v roce 1998, se koná jako celoevropská akce od roku 2000. U nás mu předcházela obdobná aktivita – Den bez aut, který vyhláší nevládní sdružení Děti Země dokonce již od roku 1990.

V roce 2002 se česká a moravská města poprvé oficiálně zúčastnila jak Evropského týdne mobility, tak Evropského dne bez aut. Počet aktivně zúčastněných měst velmi rychle narůstal: 6 měst v roce 2002, 13 v roce 2003 a 25 v roce 2004. Koncem dubna 2005 se již do akce přihlásila první dvě města – Kadaň a Karviná.

V rámci Evropského týdne mobility se ve městech nabízejí občanům různé akce, zaměřené na udržitelné formy dopravy a dopravní výchovu (cyk-

lojzdy, pěší výlety, akce pro rodiče s dětmi, pro seniory, pro občany s hendikepem, výlety historickou tramvají, semináře, akce na dětském dopravním hřišti apod.). Ve čtvrtek 22. září, na Evropský den bez aut, by měla být část města uzavřena automobilové dopravě (podle rozhodnutí reprezentace obce – ulice, náměstí, oblast před školou) a v těchto prostorách se tento den pořádají akce, zaměřené podle motta Evropského dne bez aut. V letošním roce budou Evropský den bez aut a Evropský týden mobility tematicky zaměřeny na: „Do práce a do školy – bez auta“, tedy na způsoby dojíždění do práce či do školy.

Evropský den bez aut i Evropský týden mobility mohou lidem přinést užitek i dlouhodobě, protože ve svých důsledcích pomáhají uskutečnit programy či opatření, které se v řadě měst předtím nedařilo prosadit. Mohou také zlepšit zpětnou vazbu mezi občany a městským úřadem.

Kontaktní osobou na MŽP je národní koordinátorka EDBA a ETM Mgr. Eva Veverková (odbor vnějších vztahů MŽP, tel.: 267 122 139, eva_veverkova@env.cz). Všechny aktuální informace a dokumenty jsou umístěny na internetové stránce MŽP (www.env.cz/edba).

(z materiálů tiskového oddělení MŽP)

ETAP – akční plán pro environmentální technologie

Akční plán environmentálních technologií je v rámci Evropské unie významným opatřením podporujícím ekonomický růst, sociální rozvoj a ochranu životního prostředí. Napomáhá tím k dosažení cílů Göteborgské strategie (k udržitelnému rozvoji) a Lisabonské strategie (k hospodářskému růstu).

Důležitost této problematiky je mimo jiné patrná ze zprávy pracovní skupiny, jmenované na vysoké úrovni a vedené Wimem Kokem, hodnotící Lisabonskou strategii. Podpora environmentálních technologií se diskutovala také na Evropské jarní radě v březnu 2004 a na zasedání Rady Evropské unie pro životní prostředí v říjnu 2004, jejíž závěry apelovaly na urychlenou implementaci Akčního plánu environmentálních technologií v členských státech Evropské unie.

Podpora technologií pro udržitelný rozvoj

Akční plán environmentálních technologií pro Evropskou unii byl zveřejněn dne 28. ledna 2004 jako sdělení Evropské komise Evropské radě a Evropskému parlamentu a má zásadně ovlivnit podporu technologií pro udržitelný rozvoj. Potenciál a význam environmentálních technologií má napomoci k vytvoření synergie mezi ochranou životního prostředí a ekonomickým růstem. Akční plán je zaměřen na plné využití technologického potenciálu k omezení tlaku na přírodní zdroje, zlepšení kvality života a stimulaci ekonomického růstu.

Cílem Akčního plánu environmentálních technologií pro Evropskou unii je odstranit překážky ve vývoji a zavádění environmentálních technologií a zajistit, aby měla Evropská unie vedoucí pozici ve vývoji a zavádění environmentálních technologií a tak podpořit zvyšování konkurenceschopnosti Evropské unie.

Za environmentální technologie jsou považovány takové technologie, jejichž používání je méně škodlivé pro životní prostředí než u srovnatelných alternativ. Jedná se o technologie, které v porovnání s alternativními (funkčně stejnými či obdobnými) variantami produkují méně znečištění a odpadů, umožňují vyšší stupeň recyklace a znovuvyužití odpadu, efektivněji využívají energie, suroviny a další zdroje a nebo jsou přímo určené k ochraně životního prostředí (je to jejich primární funkcí). Jejich přínos tkví ve velkém potenciálu ke snižování provozních nákladů, zvyšování efektivity výroby a tím k růstu konkurenceschopnosti.

Za environmentální technologie můžeme například považovat technologie na využívání obnovitelných zdrojů energie, dopravní prostředky s alternativním pohonem, biotechnologie, energeticky úsporné spotřebiče, nízkoenergetické budovy atd.

Naděje pro budoucnost

Současný stupeň využívání přírodních zdrojů a související poškozování životního prostředí nejsou v souladu s principy udržitelného rozvoje. V mnohých oblastech se negativní dopady na životní prostředí, zdraví a kvalitu života obyvatel dokonce stále zvyšují. Investice do rozvoje a používání environmentálních technologií jsou jednou z možností, jak zvrátit tento nepříznivý vývoj.

Efektivní a účinná stimulace zavedení environmentálních technologií může vhodně připravit cestu

k jejich praktickému využití jako např. u větrných elektráren, kdy se Evropská unie stala uživatelem 75 % jejich instalovaného světového výkonu.

Jednou ze základních překážek pro širší využívání environmentálních technologií je snižování nejistoty investic do eko-inovací a environmentálních technologií. Je proto třeba uplatnit především finanční nástroje omezující toto riziko.

Státní politika životního prostředí a environmentální technologie

Státní politika životního prostředí má ve svém programu celou řadu environmentálních opatření v oblasti energetické, surovinové, průmyslové, obchodní, dopravní a vodní politiky a dále v oblastech zemědělství a lesního hospodářství, životního prostředí a zdraví, regionálního rozvoje, obnovy venkova a cestovního ruchu.

Prioritním předpokladem úspěšné realizace Státní politiky životního prostředí, jak je v tomto dokumentu zmíněno, je vysoké veřejné povědomí v environmentální oblasti. Zvyšování veřejného povědomí o záležitostech životního prostředí vede veřejnost nejenom k většímu pochopení environmentálních souvislostí hospodářského a sociálního života společnosti, ale rovněž ke zvýšení kvality rozhodování spotřebitelů, ke zvyšování právního povědomí občanů a zprostředkovaně rovněž ke zvýšení kvality života. Základním nástrojem pro zvyšování veřejného povědomí v záležitostech životního prostředí je environmentální vzdělávání, výchova a osvěta.

Ve vztahu k odvětvovým politikám klade Státní politika životního prostředí důraz na využívání nejlepších dostupných technologií, šetrných vůči životnímu prostředí. Zejména se jedná o vyšší využívání nízkoemisních, nízkoenergetických a energeticky úsporných technologií a rozvoj ekologického strojírenství.

Podpora environmentálních technologií

V návaznosti na iniciativu Evropské unie připravuje Ministerstvo životního prostředí spolu s dalšími resorty „Program podpory environmentálních technologií v České republice“. Vychází přitom ze skutečnosti, že negativní vlivy rozhodnutí a ekonomických aktivit společnosti nejsou dosud v plné míře internalizovány a v důsledku toho řada environmentálních technologií je nekonkurenceschopná vůči srovnatelným technologiím. Týká se to například obnovitelných zdrojů energie, které z tohoto důvodu vyžadují ve všech zemích podporu státu. Negativní externality spojené se získáváním energie z fosilních paliv přitom náležejí mezi nejzávažnější.

Cílem Programu podpory environmentálních technologií v České republice je uceleně koordinovat podporu environmentálních technologií, která by se měla

projevit v konkrétních opatřeních promítnutých i do jednotlivých odvětvových politik a programů. Je důležité, aby Česká republika spatřovala v rozvoji environmentálních technologií budoucnost úspěšného řešení řady zásadních problémů a současně zvýšení konkurenceschopnosti českých podniků na evropském trhu.

Cílem Programu podpory environmentálních technologií v České republice je využít potenciálu, který nabízí rozšíření a využívání environmentálních technologií, ke snížení zátěže životního prostředí, zlepšení kvality života obyvatel a podpoře ekonomického růstu.

Pro podporu environmentálních technologií je v první řadě důležitý výzkum a vývoj a podpora jak aktivit v oblasti materiálového a procesního výzkumu s využitím nejnovějších vědeckých poznatků, tak i aktivit zaměřených například na výzkum nových aplikačních možností obnovitelných zdrojů v podmínkách konkrétní lokality. Mezi ně patří systémy pro zajištění diverzifikace, případně energetické autonomie na lokální úrovni a systémy obnovitelných zdrojů energie s vyšším stupněm integrace do nových i renovovaných budov.

Obnovitelné zdroje energie jsou důležité

Hlavními směry výzkumu a vývoje v oblasti obnovitelných zdrojů energie v současné době jsou:

- nízkoenergetické struktury fotovoltaických článků a prvky fotovoltaických systémů,
- nové technologie pro výrobu biopaliv, zvláště pak výroby vodíku z biomasy,
- výzkum synergických vazeb v aplikacích s obnovitelnými zdroji energie,
- systémy pro akumulaci elektrické energie z obnovitelných zdrojů a
- výzkum energetického využití biomasy z komunálního a průmyslového odpadu.

Pro realizaci Programu podpory environmentálních technologií v České republice lze dále využít zejména podporu nejlepších dostupných technik, širší využití environmentálně šetrných veřejných zakázek, omezování environmentálně škodlivých podpor, využití finančních nástrojů, kam lze zařadit i mechanismus nového zákona na podporu výroby elektřiny z obnovitelných zdrojů energie, orientování podpory z veřejných rozpočtů více na využívání environmentálních technologií. Důležitá je v této souvislosti i podpora malých a středních podniků. Významné jsou i dobrovolné přístupy jako environmentální manažerské systémy, environmentální značení, ekodesign atd.

**Doc. Ing. M. Hájek, Ph.D.,
ředitel odboru veřejné podpory MŽP**

*Pasivní bytový dům s minimální spotřebou energie je klasickým případem environmentální technologie. Solarcity Linec, Rakousko.
Foto J. Plamínková*

Evropský parlament chce snížit spotřebu a vyčistit řeky

Evropa by měla snížit spotřebu energií o 11,5% během let 2006 – 2015. Ušetří se tím přírodní zdroje a sníží příspěvek ke globálnímu oteplení. Země EU by také měly zaměřit svoji pozornost na čistotu pobřežních pláží a zpřísnit kontroly znečištění vodních toků. Koncem dubna se na tom shodly výbory Evropského parlamentu (EP).

Evropští zákonodárci, kteří zasedají ve výboru Evropského parlamentu pro průmysl, se shodli na zvýšení požadavku energetických úspor. Hlasovali pro zvýšení dřívější kvóty 10% úspor do roku 2015. Evropská komise, autor návrhu, počítá s ročním snížením spotřeby energie o jedno procento v období 2006 – 2015 v domácnostech, úřadech, zemědělství, ale také v dopravě a průmyslové výrobě.

Průmyslový výbor navrhuje snížení spotřeby ve třech skocích, mezi lety 2006 – 2009 o 3%, v období 2009 – 2012 o 4% a v letech 2012 – 2015 o 4,5%. Britská poslankyně EP Fiona Hallová si návrh pochvaluje: „*Musíme vyjádřit jasný postoj proti lidem jako je Tony Blair, kteří odmítají závazné cíle snížení spotřeby. Tento návrh rozhodně neskončí pod stolem.*“ O návrhu bude rozhodovat 732 evropských poslanců v červnu.

Poslanci výboru životního prostředí se shodli na zavedení přísnějších pravidel kontroly čistoty vody v řekách a jezerech Evropy. Dohodli se, že posunou termín, do kterého musí být splněny podmínky nové úpravy, o čtyři roky dopředu, platit by měla od roku 2011. Evropský výbor životního prostředí by chtěl také zavést nový systém značek usmívajících se nebo mračících se obličejů (systém podobný tzv. „smajlíkům“), které by se používaly v e-mailech nebo textových zprávách. S jejich pomocí by mohli lidé získat informaci o kvalitě vody v konkrétní lokalitě. Stejný systém by platil pro moře, jezera nebo řeky. Jde o součást snahy Evropské unie o zvýšení kvality vodních ploch a snížení rizika pro návštěvníky. Ti jsou v některých oblastech ohroženi různými bacily, kvůli znečištění vody odpadními kaly nebo živočišným odpadem pak mohou trpět dýchacími obtížemi.

Zákonodárci z výboru pro životní prostředí také upozornili na potřebu přijmout plán na včasný zásah proti ekologickým katastrofám na území 25 států rozšířené Evropské unie.

**(převzato ze serveru Planet Ark 22. 04. 2005,
autor Hugo Charvát)**

Twiningový projekt CENIA na cílové rovině

1. dubna 2005 zahájila činnost CENIA, Česká informační agentura životního prostředí. Nahradila tak bývalý Český ekologický ústav (ČEÚ). Tím byl učiněn krok vpřed směrem ke zřízení nového systému řízení informací v rámci resortu životního prostředí České republiky. Tým twinningového projektu CENIA blahopřeje všem uživatelům informačního systému o životním prostředí k tomuto velkému úspěchu.

Twiningový projekt poskytuje podporu agentuře CENIA tím, že vytváří modely obchodních postupů, organizační struktury a řízení kvality, aby tak usnadnil transformaci instituce a urychlil rozvoj jejích kapacit. Proto byl zformulován dodatek ke smlouvě mezi twinningovými partnery, který byl schválen Evropskou komisí a Centrální finanční a kontraktační jednotkou (CFCU). Projekt se nyní zaměřuje na implementaci řídicích nástrojů týkajících se manipulace s daty a zajištění kvality.

Twiningový tým začíná nyní definovat ideální procesy, které povedou k dobrému řízení toku informací o životním prostředí a k odstraňování mezer zjištěných během fáze analýzy. Na potřeby uživatelů se zaměří množství standardizovaných služeb, které budou poskytovány servisním centrem agentury CENIA. Aby tyto služby fungovaly, musí být veškeré procesy, které jsou pro práci servisního centra nezbytné, popsány a implementovány. Požadované popisy budou vytvořeny na základě rozhovorů, workshopů a jednání s českými partnery. Návrh obsahuje tyto části:

1. Řízení procesů

Hlavní myšlenkou je zřídit organizační jednotku, která bude zodpovědná za řízení veškerých informací o životním prostředí (CENIA). CENIA bude zodpovídat za řízení získávání informací, jejich zpracování, interpretaci a vyhodnocování v sektoru životního prostředí. Veškeré dotazy ze strany MŽP (nebo dalších možných klientů) budou zpracovávány agenturou CENIA. CENIA zajistí kvalitu, spolehlivost, přesnost a aktuálnost poskytovaných informačních služeb.

CENIA nepřevzme stávající služby žádné organizace za účelem pořízování nebo vyhodnocování informací o životním prostředí.

Všechny procesní kroky vyžadované pro jakýkoliv produkt budou podrobně definovány (viz další odstavec). Veškeré popisy, procesní kroky a převod informací mezi procesními kroky, tzn. celkový řetěz procesů, CENIA zdokumentuje a zveřejní. Vytváření produktů bude garantováno prostřednictvím smluvních závazků.

2. Požadované datové standardy

Evropské směrnice, mezinárodní konvence, nejlepší dostupné techniky a dobrá praxe vyžadují standardy při získávání dat jak na vědecké, tak i na technické úrovni. Stav praktické aplikace těchto standardů byl prozkoumán společně s českými partnery během fáze analýz. Podrobné informace a doporučení naleznete na webové stránce projektu CENIA.

Získávání dat je prvním krokem jakéhokoli řetězu procesů pro daný produkt. V projektu budou popsány minimální požadavky na získávání dat a konsektivní procesní kroky pro pět sektorů životního prostředí, které budou sledovány: ovzduší, voda, půda, ochrana přírody a odpady. Tyto minimální standardy lze ale použít na jakýkoli další informační produkt, např. průzkumy napříč sektory nebo agregované interpretace.

3. Zajištění a kontrola kvality

Pro agenturu CENIA budou vytvořena doporučení týkající se celkového systému zajištění a kontroly kvality. Ta budou založena na evropských kritériích pro standardy řízení kvality.

Zajištění kvality bude zahrnovat všechny kroky v řetězu procesů. Kritéria kvality jsou dostupná pro pořízování dat, jejich zpracování a převod mezi jednotlivými procesními kroky.

Samotný proces řízení informací bude podléhat řízení kvality. Projekt CENIA zavede standardy kvality pro měření a zlepšení řízení informací.

4. Datový model

Datový model je orientovaný na služby. Nabízené služby budou zahrnovat mapy, data, reporting, tisk, stahování dokumentů a další. Náhled dat (tzn. výstup) bude umožněn technologií internetového prohlíдача. Všichni poskytovatelé dat si mohou ponechat a dále rozvíjet své vlastní datové systémy a struktury. CENIA může jen zavést rutinní postupy a rozhraní pro výměnu dat a přístup k datům. Veškeré produkty, které CENIA bude nabízet, budou popsány ve vlastním katalogu. Pokud CENIA vytvoří vlastní produkty, budou tyto produkty uloženy v jejím vlastním datovém skladu. Všichni zúčastnění partneři CENIA mohou mít přístup ke všem datům, která poskytlí ostatní partneři. Integrovaná hladina je založena na georeferencích. Veškeré informace (nebo data) musí být jasně definovány v čase a prostoru, a proto je bude možno integrovat.

5. Organizační struktura

Organizační model CENIA poskytuje organizační strukturu pro čtyři hlavní jednotky:

1. Vedení

Řídící jednotka není jednotkou v rámci agentury CENIA, ale je jednotkou uvnitř jejího největšího klienta a vedoucího celku v českém resortu životního prostředí, kterým je Ministerstvo životního prostředí.

2. Řízení, kontrola

Řídící jednotka zastupuje vedení CENIA s jejím ředitelem a vedením. Tato jednotka je zodpovědná za vedení a zavádění politiky agentury CENIA.

3. Servisní centrum

Servisní centrum je jádrem nového organizačního modelu. Dělí se dále na služby IT, zodpovědné za standardizované informační nástroje a činnost informačního datového skladu agentury CENIA, kde jsou uloženy veškeré popisy, a na konzultační služby, zodpovědné za podrobné procesní řetězce produktů, podporu technickým (environmentálním) odborníkům a za vytvoření rámce pro smluvní vztahy.

4. Poradní výbor

Poradní výbor se bude skládat z členů (delegátů) zájmových skupin v rámci resortu životního prostředí. Poradci mohou pocházet z Ministerstva životního prostředí, jiných ministerstev, resortních organizací, univerzit, nevládních a neziskových organizací, soukromého sektoru, zájmových skupin. Mohou poskytovat rady vedení agentury CENIA při vytváření politiky, mohou navrhnout nové potřeby uživatelů

nebo je měnit a pomáhat vytvářet vhodné informační nástroje.

Implementace našich výsledků začíná nyní a bude ukončena v září 2005. Jejím účelem je vytvořit proces řízení a učinit služby agentury CENIA funkčními, a to na příkladu z oblasti geologie. Bude vytvořen detailní implementační plán, který má být akceptován všemi zájmovými skupinami a managementem.

Veškeré implementační kroky budou doprovázeny aktivitami v oblasti komunikace. Bude vypracována komunikační strategie, která předloží návrhy a plány, vedoucí k porozumění a implementaci procesů CENIA. Aktivity v oblasti komunikace budou zaměřeny především na interní komunikaci, tj. pro zaměstnance CENIA, resortních organizací a MŽP.

**Dr. Heinrich Schneider,
Claus Heuberger,
dlouhodobí poradci**

Hlavní problémy v ochraně lesa

Soustavné kontroly a zveřejňování případů nepovolených těžeb v lesích vedly po letech k výsledku nepochybně pozitivnímu: počet takových těžeb se výrazně snížil.

Svědčí o tom i fakt, že zatímco v předcházejících letech podávala ČIŽP každoročně v průměru třináct trestních oznámení, v roce 2004 byla už podala jen tři trestní oznámení. Přesto došlo u nás ke škodám, jejichž rozsah je alarmující. V lednu t. r. nabyl právní moci rozsudek Krajského soudu v Plzni, který odsoudil obžalovaného – bývalého majitele lesa v jihozápadních Čechách – k podmíněčnému trestu odnětí svobody na tři roky a k peněžitému trestu půl milionu Kč. Nezaplatí-li, podstoupí náhradní trest odnětí svobody na 20 měsíců. Může se to zdát tvrdé, ale ten člověk vytěžil v roce 1996 za pouhé tři měsíce nelegálně přes 13 tisíc m³ dřeva a vytvořil tak 25 těžko zalesnitelných holin. Jeho zásahem se výrazně snížila stabilita porostu, zvýšila se možnost vzniku polomů, zvýšila se možnost napadení lesa škůdci, narušil se půdní kryt, bylo zlikvidováno prostředí pro živočichy a některé druhy rostlin atd.

Rozsáhlé poškození lesa nelegálními těžbami řešila ČIŽP dále např. na Šumpersku, Olomoucku a Královéhradecku. Ačkoliv tedy můžeme konstatovat, že nelegálních těžeb ubývá, přetrvává nepříznivá situace ve stavu holin po nelegálních těžbách. U kontrolovaných ploch bylo v roce 2004 zjištěno, že 68,5 % jich nebylo v zákonné době zalesněno a muselo být řešeno ve správním řízení. Nejvíce nezalesněných ploch bylo zjištěno na Havlíčkovobrodsku – 55,33 ha. Dříve udělené sankce ze strany orgánů státní správy lesů i ČIŽP se projeví na zlepšení stavu lesa jen výjimečně. Často nelze dohledat ani vlastníka pozemku a náhradní výkon rozhodnutí je problematický vzhledem k nedostatku finančních prostředků obcí s rozšířenou působností.

ČESKÁ INSPEKCE
ŽIVOTNÍHO PROSTŘEDÍ

Asi nejvýmluvnější je případ zesnulého majitele lesa u Vysokého Mýta, kde v době vyjasňování dědických práv nikdo nevykonával funkci lesního hospodáře a mezitím tu na ploše cca 50 ha došlo

k přemnožení lýkožrouta smrkového.

Již druhým rokem se objevuje další varovný fenomén – poškozování stojících stromů směrovými záseky. Neznámý pachatel takto poškodí stromy, které nejsou určeny k mýtní těžbě, a orgán státní správy lesů je pak nucen vydat povolení k jejich smýcení. Všechny tyto případy šetří Policie ČR, prozatím se však žádného pachatele nepodařilo usvědčit. Například jen na Havlíčkovobrodsku byly takto nařezány v lednu 2004 stromy na ploše 3,33 ha, v prosinci téhož roku na ploše 0,9 ha, v lednu letošního roku na ploše 3,2 ha, a v březnu 1,8 ha. Tento druh protizákonné činnosti je obzvláště nebezpečný, protože neohrožuje jen životní prostředí, ale přímo životy lidí. Nařezané stromy mohou při závanu větru padnout, aniž by to návštěvník lesa mohl očekávat. Nebezpečné jsou i podél silnice, pádem do vozovky mohou způsobit smrtelné úrazy.

Vzhledem ke společenské závažnosti této problematiky proto ČIŽP sahá nejen k tvrdým finančním postihům, pohybujícím se ve statisících i milionech Kč, ale podává trestní oznámení jako podněty k řešení soudní cestou. Kromě toho se snaží jednat o legislativních úpravách v tom smyslu, aby byl nejen postižen viník, ale také – a v neposlední řadě – zajištěno zalesnění, sanace kůrovcového dřeva a přístup k řádné správě a péči o les.

**Eva Rolečková,
tisková mluvčí ČIŽP**

Ministři životního prostředí se sešli na 23. zasedání Řídící rady Programu OSN pro životní prostředí a 6. Globálního fóra ministrů životního prostředí

Ve dnech 21. – 25. února 2005 se v keňském hlavním městě Nairobi konalo pravidelné 23. zasedání Řídící rady Programu OSN pro životní prostředí (UNEP) a 6. Globální fórum ministrů životního prostředí (GMEF).

Řídící rada (ŘR) je nejvyšším orgánem UNEP. Tvoří ji 58 členských států, které volí Valné shromáždění OSN na základě rovnoměrného geografického zastoupení. Česká republika jako zástupce východoevropského regionu je členkou ŘR na období 2002 – 2005. Zároveň se zasedáními ŘR se konají i GMEF, která umožňují bezprostřední výměnu názorů mezi ministry životního prostředí na aktuální environmentální problémy světa.

Hodnocení Deklarace tisíciletí

Letošní nairobská jednání se zaměřila především na implementaci závěrů Summitu tisíciletí z r. 2000 (Deklarace tisíciletí) a Světového summitu o udržitelném rozvoji z r. 2002 (Johannesburská deklarace a Implementační plán) a s tím související příspěvek UNEP pro dubnové 13. zasedání Komise OSN pro udržitelný rozvoj a záříjový Hodnotící summit plnění Rozvojových cílů tisíciletí. V rámci třídních ministerských konzultací byla diskutována realizace Rozvojových cílů tisíciletí s důrazem na skloubení snah o likvidaci chudoby s účinnou ochranou životního prostředí, na zajištění rovných příležitostí mužů a žen při prosazování udržitelného rozvoje, na posílení aktivní účasti žen v plánovacích a rozhodovacích činnostech v oblasti životního prostředí. Značná pozornost byla věnována udržitelnosti životního prostředí se zaměřením na problematiku vod, sanitace a lidských sídel, která byla hlavním tématem letošního zasedání Komise OSN pro udržitelný rozvoj. Na jednání ministrů v úvodu vystoupil ředitel Projektu tisíciletí OSN, zvláštní poradce generálního tajemníka OSN prof. Jeffrey Sachs, který kriticky hodnotil plnění závazků ze strany hospodářsky vyspělých států, zvláště USA, pomáhat vymýtit chudobu především v subsaharské Africe (46% obyvatelstva žije v extrémní chudobě s příjmy pod 1 USD denně). Podíl přímých zahraničních investic do rozvojových zemí neprodukcujících ropu je minimální. Do zemí subsaharské Afriky jde jen necelých 5% přímých investic.

Výstupem z ministerských konzultací je shrnutí diskuse

předsedou 23. zasedání ŘR, ministrem životního prostředí Indonésie Rachmatem Witoalarem v tzv. příspěvku k Hodnotícímu summitu plnění Rozvojových cílů tisíciletí. V rámci úsilí o vymýcení extrémní chudoby, o zastavení degradace přírodních zdrojů a globální změny životního prostředí by měl Hodnotící summit podpořit systematickou integraci hlediska udržitelnosti životního prostředí do všech národních strategií snižování chudoby, do národních rozvojových plánů a systému rozvojové pomoci. Příspěvek zdůrazňuje nutnost zapojení chudých, zejména žijících na venkově, žen a mládeže, do přípravy environmentálně šetrných strategií implementace Rozvojových cílů tisíciletí na místní úrovni.

Voda – nejzákladnější přírodní zdroj

S ohledem na skutečnost, že voda je nejzákladnějším z přírodních zdrojů a klíčem k dlouhodobé udržitelnosti světových ekosystémů, ministři se shodli na tom, že nutnou podmínkou k dosažení environmentálně udržitelného užívání vody je uplatnění integrovaného řízení využívání vodních zdrojů. V podmínkách rozvojových zemí k tomu je

*V Nairobi se jednalo i o katastrofální vlně tsunami v prosinci 2004. Na snímku zničené domy na Šrí Lance.
Foto Jana Plamínková*

hlavní úkol vůbec zajistit pro obyvatelstvo nezávadnou pitnou vodu (např. v subsaharské Africe nemá 42% obyvatelstva zajištěn přístup k nezávadné pitné vodě). Nezbytné jsou mnohem větší investice do infrastruktury na národní úrovni. Vlády, donoři a mezinárodní finanční instituce však musí zajistit snížení negativního dopadu rozvoje infrastruktury na životní prostředí. Řídící rada pak schválila návrh aktualizované vodní politiky a strategie UNEP jako základní rámec aktivit UNEP v oblasti vod a sanitárních služeb v období 2005 – 2007. Vyzvala vyspělé státy, aby pomohly rozvojovým zemím a zemím s přechodnou ekonomikou při implementaci aktivit vyplývajících ze schválené politiky a strategie. UNEP ve spolupráci s Programem OSN pro lidská sídla a dalšími mezinárodními organizacemi bude revidovat Strategický akční plán nakládání s městskými odpadními vodami.

Tsunami a rovné příležitosti

V oblasti podpory rovných příležitostí mužů a žen se ministři shodli na nutnosti prosazovat rovnost žen ve strategiích, politikách a programech, včetně strategií snižování chudoby, na všech úrovních posilovat úlohu žen zejména prostřednictvím jejich vzdělávání, a to nejen v oblasti životního prostředí, a rovněž jejich zastoupením v rozhodovacích procesech na všech úrovních. Společnou podmínkou aktivit UNEP při plnění těchto cílů je posílení jeho vědecké a finanční základny.

Zasedání ŘR jednalo o otázkách týkajících se oblasti včasného varování, hodnocení a monitorování stavu životního prostředí se zvláštním zaměřením především na katastrofy způsobené vlnou tsunami v Indickém oceánu v prosinci minulého roku. Rada podpořila úsilí Mezivládní oceanografické komise UNESCO o vybudování systému včasného varování před tsunami v oblasti Indického oceánu a jihovýchodní Asie a snahu vlád a mezinárodních organizací o spolupráci při vývoji celosvětového systému včasného varování před katastrofami jak přírodními, tak i způsobenými lidskou činností.

Posílit spolupráci je nutné

ŘR uvítala skutečnost, že vstoupily v platnost Kjótský protokol k Rámcové úmluvě OSN o změně klimatu z r. 1997, Rotterdamská úmluva o postupu předchozího souhlasu v mezinárodním obchodu s některými nebezpečnými chemickými látkami a přípravky na ochranu rostlin z r. 1998 a Stockholmská úmluva o persistentních organických polutantech z r. 2001. Ocenila stávající dobrou spolupráci mezi Montrealským protokolem, Basilejskou úmluvou, Rotterdamskou úmluvou, Stockholmskou úmluvou, divizí UNEP pro chemické látky a Světovou celní organizací, zejména pak při prevenci a odhalování nelegálního mezinárodního obchodování s nebezpečnými chemickými látkami a nebezpečným odpadem. Zdůraznila nutnost posílení podpory této spolupráce.

ŘR znovu připomněla závazek z Implementačního plánu Světového summitu o udržitelném rozvoji WSSD zajistit šetrné nakládání s chemickými látkami a přípravky v souladu s udržitelným rozvojem, ochranou lidského zdraví a životního prostředí a do r. 2020 vyrábět a používat chemické látky způsobem,

kteřý by minimalizoval negativní vlivy na lidské zdraví a životní prostředí, používat transparentní procedury hodnocení rizik a vědecky podložené způsoby zvládání rizik při uplatňování principu předběžné opatrnosti. V současné době je zpracováván za široké účasti vlád, nevládních organizací, mezivládních organizací z různých sektorů a ostatních zájmových skupin Strategický přístup k mezinárodnímu nakládání s chemickými látkami (SAICM), který by měl být schválen na mimořádném 9. zasedání ŘR v únoru 2006.

ČR a chemické látky

ČR se v rámci UNEP podílí na vypracování strategického přístupu k nakládání s chemickými látkami na globální úrovni. Hlavním cílem ČR, např. i při jednání o nové politice EU v oblasti chemických látek, je dosáhnout minimalizace negativních vlivů chemických látek na zdraví a životní prostředí při zohlednění ekonomických a sociálních aspektů. V březnu 2004 ČR uspořádala ve spolupráci s UNEP v Průhonicích mezinárodní regionální seminář k posílení spolupráce na základě mezinárodních smluv zaměřených na problematiku chemických látek a nebezpečných odpadů (Basilejské úmluvy o kontrole pohybu nebezpečných odpadů přes hranice států a jejich zneškodňování, Stockholmské úmluvy o persistentních organických polutantech, Rotterdamské úmluvy o postupu předchozího souhlasu v mezinárodním obchodu s některými nebezpečnými chemickými látkami a přípravky na ochranu rostlin a Montrealského protokolu o látkách, které poškozují ozónovou vrstvu). Cílem semináře, který vzhledem ke svému charakteru přispěl k naplnění Implementačního plánu a také Strategického plánu pro implementaci Basilejské úmluvy, bylo podpořit spolupráci a partnerství všech relevantních institucí a osob při implementaci výše jmenovaných smluv a zamezit duplicitním aktivitám.

Olovo, kadmium a rtuť

V rámci projednávání problematiky olova a kadmia potvrdila ŘR své rozhodnutí 22/4 III ze 7. března 2003, kdy vyzvala vlády, aby ukončily ve svých zemích používání olova v benzínu a vyřadily barviva a další výrobky, obsahující olovo, které by mohly ohrozit lidské zdraví, a posílily kontrolu používání olova.

Velká pozornost byla při jednáních věnována problematice rtuti. ŘR UNEP požádala státy, soukromý sektor a mezinárodní organizace, aby neprodleně přijaly opatření k ochraně lidského zdraví a životního prostředí před negativními vlivy rtuti ve výrobcích a výrobních procesech. Vyspělé státy vyzvala k pomoci rozvojovým zemím a zemím s přechodnou ekonomikou prostřednictvím transferu technologií, budováním kapacit a přístupu k finančním zdrojům. ŘR uložila výkonnému řediteli UNEP dále pracovat na problematice rtuti mimo jiné i s využitím možností Strategického plánu podpory technologií a budování kapacit přijatého na Bali a podat zprávu na 24. zasedání ŘR v r. 2007.

ČR a rtuť

ČR přispívá k omezování rizika vyplývajících s nakládáním se rtutí řadou postupných kroků. Má zavedený monitoring pro kontrolu dodržování limitů přípustných

koncentrací rizikových chemických látek, nový zákon o chemických látkách a novela zákona o odpadech reguluje výrobu, používání a uvádění rtuti a jejich sloučenin na trh a nakládání s odpadem z nich. Byly podepsány dobrovolné dohody s Českou stomatologickou komorou o zavádění účinných odlučovačů rtuti apod. V r. 2002 ČR ratifikovala Protokol o těžkých kovech k Úmluvě o dálkovém znečišťování ovzduší přesahujícím hranice států, jímž jsou v současnosti ošetřeny rtuť, kadmium a olovo. V květnu 2003 ČR podepsala Protokol o registrech úniků a přenosů znečišťujících látek (PRTR) k Aarhuské úmluvě. ČR jako nový členský stát Evropské unie participuje na zpracování a přijetí Strategie EU pro rtuť, která by měla zajistit komplexní řešení této problematiky.

Podpora technologií

ŘR na zasedání schválila Strategický plán podpory technologií a budování kapacit, který přijala mezivládní pracovní skupina v prosinci 2004 na Bali. Požádala výkonného ředitele, aby věnoval prioritní pozornost efektivní a okamžité implementaci plánu. Vyzvala hospodářsky vyspělé státy, aby poskytly potřebné dodatečné finanční zdroje k zajištění plné implementace Strategického plánu podpory technologií a budování kapacit v rozvojových zemích. Cílem plánu je nejen transfer moderních environmentálně šetrných technologií do rozvojových zemí, ale především podpora vývoje nových technologií v národním i globálním měřítku, omezování energetické a materiálové náročnosti technologií, minimalizace tvorby odpadů a ochrana přírodních zdrojů.

Vzhledem k nejednotnosti názorů na otázku univerzálního členství v ŘR UNEP rozhodla Řídící rada, že

problematika univerzálního členství bude předmětem dalšího posouzení v rámci ministerských konzultací na 9. zvláštním zasedání ŘR UNEP/GMEF v roce 2006.

ŘR požádala výkonného ředitele, aby se i nadále zaměřil na činnosti ke zlepšení koordinace a synergie mezi mnohostrannými environmentálními smlouvami při zohlednění jejich suverénnosti v rozhodovacích procesech. Vyzvala výkonného ředitele, aby pokračoval v podpoře spolupráce v oblasti životního prostředí v rámci celého systému OSN.

Další setkání: Dubaj a Nairobi

ŘR UNEP schválila program práce pro období 2006 – 2007 a příspěvky do Environmentálního fondu UNEP ve výši 144 mil. USD. Nejvíce prostředků bude věnováno otázkám technologií, průmyslu a ekonomiky v kontextu ochrany životního prostředí (26 mil. USD), hodnocení stavu životního prostředí a systému včasného varování (25 mil. USD) a podpoře regionální spolupráce (25 mil. USD). ŘR apelovala na všechny vlády, aby podle svých možností zvýšily svou finanční podporu UNEP, aby bylo možné zajistit plnou implementaci programu. Příspěvek ČR do Environmentálního fondu UNEP činí 5 mil. Kč.

23. zasedání ŘR UNEP/6. GMEF rozhodlo o konání 9. zvláštního zasedání Řídící rady UNEP/7. Globálního fóra ministrů životního prostředí ve dnech 7. – 9. února 2006 v Dubaji ve Spojených arabských emirátech, a o konání řádného 24. zasedání Řídící rady UNEP/8. GMEF ve dnech 5. – 9. února 2007 v Nairobi.

JUDr. Jiří Hlaváček,
ředitel odboru strategie MŽP

Koupání v řekách letos spojí celou Evropu

Sdružení Arnika se věnuje nejen ochraně vody před znečištěním toxickými látkami, ale chrání také její přirozený tok v krajině. Letos na sebe Arnika vzala roli českého koordinátora Evropského dne koupání v řekách.

Evropský den koupání v řekách je vyhlašován letos poprvé. Hlavním koordinátorem této akce je Evropská říční síť se sídlem ve Francii. „Posláním Evropského dne koupání v řekách je pomoci lidem najít živý vztah k řekám, u nichž žijí, oslavit zlepšující se čistotu vody a upozornit na problémy a příležitosti spojené s ochranou vod,“ uvedl Ing. Vlastimil Karlík z Arniky.

Podle aktuálních odhadů se **17. července** Evropané současně vykoupou na více než stovce míst ve 21 zemích a 22 povodích. Akce by se mělo zúčastnit nejméně 100 000 lidí ve všech zemích EU. „Zveřejněný počet koupacích míst rozhodně není konečný. Noví pořadatelé se nám hlásí každým dnem,“ říká Roberto Epple z Evropské říční sítě.

Nejvíce návštěvníků pravděpodobně přitáhnou akce ve Vídni, Hamburgu, Berlíně a v Paříži, v České republice budou zřejmě největší akcí děčínské Slavnosti Labe. Společné koupání připravují například i pořadatelé z Mostaru a z Černé hory.

„V České republice se soustředujeme na povodí Labe, kde má koupání v řekách již tradici – první

Mezinárodní den koupání v Labi zde Arnika se svými partnery pořádala již v roce 2002. Labe se pyšní největším počtem již dohodnutých koupacích míst ze všech evropských povodí – na území ČR a SRN je jich zatím dohromady přes 40,“ říká koordinátorka koupacího dne pro ČR Kateřina Hlavatá z Arniky. Kromě Děčína by koupání mělo proběhnout také v Litoměřicích, Mělníku, Lysé nad Labem a Špindlerově Mlýně.

Evropský den koupání v řekách se nebude konat každoročně, jako tomu dosud bylo na Labi, ale v pětiletých periodách, tedy v letech 2005, 2010 a 2015. „Tento výběr není náhodný,“ sdělil Ing. Vlastimil Karlík. „Souvisí s důležitými kroky při naplňování Rámcové směrnice o vodách Evropské unie. Podle této směrnice má být v Evropě dosažen dobrý ekologický stav všech vod právě do roku 2015. Chceme tak získat zájem a podporu veřejnosti pro další zlepšování ekologického stavu evropských řek,“ dodal Karlík.

(tisková zpráva Sdružení Arnika)

Jde to i bez fosfátů a silikátů!

Za velmi významné označilo MŽP ČR dodržení dobrovolné dohody Českého sdružení výrobců mýdla, čistících a pracích prostředků a MŽP ČR z roku 1995, jehož hlavním efektem bylo prolomení mýtu, že bez fosfátů se dobře vyprat nedá. V posledních letech se v našich obchodech postupně začaly objevovat bezfosfátové prostředky na praní od předních výrobců.

Sdružení voda života jako dobrovolné sdružení občanů se zájmem o ochranu přírody, zvláště vod, si v oblasti snižování přísunu živin vytklo cíle, které stále ještě zůstávají poněkud zasunuty v pozadí, mimo zájem veřejnosti.

Praní prádla není maličkost

Jen málokdo si uvědomuje, že fosfáty z prostředků na praní se do našich vodních toků a nádrží dostávají nejenom z domácností, ale také z průmyslových prádelen. Odpadní vody z prádelen vedle fosfátů obsahují také velké množství křemičitanových solí, které postupně sedimentují. Z údajů dodavatelů fosfátových prostředků do prádelen vyplývá, že v průměru s odpadními vodami z prádelny odchází 3 – 7 g fosfátů na jeden kilogram vypraného prádla. To znamená, že např. vypráním 150 tun prádla za měsíc odejde do odpadních vod 450 – 1050 kg fosfátů. Prádelny s menší kapacitou produkují pochopitelně menší množství fosfátů, ale podstatu problému to nemění.

Praní prádla je veřejností pokládáno za takovou maličkost, která snad ani nestojí za přemýšlení. Kdo by se zabýval tím, že tato zcela všední činnost by mohla představovat vážné problémy související se životním prostředím a vlastním zdravím. Rozhodující je cena prášku na praní a nebo prádelenské služby. Zcela je tak vypouštěna z úvah o životním prostředí a vlastním zdraví jednoduchá a prostá skutečnost, že nejbližší a nejméně dráždivé prostředí, ve kterém každý žije, je ovlivňováno stavem prádla, přesněji řečeno zbytky prostředků na praní, které se do prádla vyloučily a ve vláknech uvízly.

Vyloučené zbytky nejsou obvykle tvořeny vodním kamenem, jak hlásá reklama, ale hlavně nerozpustnými sloučeninami křemičitanů a fosforečnanů, na něž se mohou vázat různá barviva, pachy, ale za určitých okolností i dráždivé organické sloučeniny. V domácnostech je prádlo takto ničeno především používáním levných prášků na praní a v prádelnách nevhodným složením pracovních lázní, nedodržováním technologického postupu nebo neznalostí základních souvislostí a zákonitostí.

K řešení těchto problémů je nezbytné o nich v první řadě vědět. Sdružení voda života si vytklo za cíl dobrovolnou spoluprací s prádelnami hledat řešení, informovat širokou veřejnost o stavu v této oblasti.

Spolehlivé prostředky existují

Podle zdrojů Sdružení voda života existuje v ČR již dnes celá řada prádelenských provozů, které na praní používají bezfosfátové a bezsilikátové pracovní lázně již několik let. Změna technologie přinesla úsporu nákladů, zvýšení životnosti prádla a zvýšení kvality poskytované služby. Starosti s odpadními vodami se staly minulostí. Za příklad může posloužit prádelna

nemocnice Šternberk, Lupra s.r.o organizační složka Luhačovice, prádelna Retre Třeboň s.r.o., prádelna Ústavu sociální péče Petřvald a řada dalších.

Přesto mezi prádelenskou veřejností, stejně tak jako mezi uživateli prádla, stále převládá názor, že bez fosfátů se prát nedá. Tento názor je podle Sdružení voda života důsledkem neinformovanosti a jisté setrvačnosti. Je tím ovlivňován i pohled na kvalitu prádelenské služby, což ukazuje, jak hluboce je názorová praktika zakořeněna. Naproti tomu názor na vztah mezi kvalitou a dopadem prádelenské služby na životní prostředí si utváří jen málokdo.

Z názorových propletenců se ředitelům řady prádelen úplně vytratil spotřebitel, kterým může být pacient v nemocnici, host v penzionu, zkrátka každý, kdo v prádle přespí a nebo si ho oblékne. Absence vlivu veřejnosti přispívá k zahánění konkurenčního prostředí, které tak je vymezeno prakticky pouze cenou. Je to opět důsledek velmi zploštělého, ale přesto vžitého názoru, podle kterého je cena rovna hodnotě služby.

Jestliže v souvislosti s vypráním jednoho kilogramu prádla vypustí prádelna pět gramů fosfátů, potom podle zkušeností ekonomů prádelen zcela jistě do ceny vypraného prádla nepromítá skutečné náklady spojené s následným vyčištěním odpadních vod, tedy za zpětnou izolaci a likvidaci vypuštěných fosfátů. Pokud k vyčištění nedojde, doplují fosfáty buď do sousedního státu nebo vodní nádrže. Z uvedeného, byť velmi zjednodušeného příkladu, vyplývají dva zajímavé momenty. V první řadě je zřejmé, že za názor jedné skupiny zaplatí v konečném důsledku všichni. Druhý moment, oprávněně kritizovaný řediteli prádelen s bezfosfátovou technologií, ukazuje na nerovné postavení na trhu mezi fosfátovými a bezfosfátovými technologiemi – k vodě jsou šetrnější a jejich používání by mělo být ekonomicky výhodnější.

Ukazuje se, jako by fosfátová technologie byla v podstatě dotována rozpočítáním nákladů na izolaci a likvidaci fosfátů do stočného a nebo také z veřejných prostředků vynaložených na stavbu čistíček.

Nedobrovolný sponzor

Změna tohoto stavu se stává společným zájmem jak prádelen, pro které životní prostředí a na něm založený rozvoj vlastního regionu nepředstavuje pouhou frázi, tak uživatelů prádla, pro které je hlavním cílem spokojený zákazník, ale také široké veřejnosti, která je postavena do role sponzora pro zbytečné vypouštění fosfátů do odpadních vod postavená na názoru skupiny, kterou stav přírody prostě nezajímá.

Hlavní náplní Sdružení voda života je podporovat a vnášet nové faktory do konkurenčního prostředí v podobě minimalizace negativního dopadu prádelen na životní prostředí a zdraví lidí.

Po dohodě s MŽP ČR a Jihomoravským krajem hodlá Sdružení voda života ve spolupráci s dalšími

institucemi vyhodnocovat prádelny, které minimalizují negativní působení na životní prostředí a splňují kvalitativní ukazatele plynoucí z Vyhl. MZd ČR č. 440/2000 Sb.

Na základě dobrovolné spolupráce budou odpadní vody odebírány přímo z hlavního praní. Za ukazatele vlivu na odpadní vody jsou vybrány dvojnásobky koncentračních limitů vybraných ukazatelů pro tvorbu kanalizačních řádů, celkový fosfor, nerozpustné látky, křemičitany.

Prádelnám a jejich klientům splňujícím stanovená kritéria bude propůjčena známka projektu

Čisté povodí Svatky, kterým se Jihomoravský kraj přihlásil k projektu EU Community Rivers a na pilotním území povodí řeky Svatky nad Brněnskou přehradní nádrží řeší snížení tvorby a transportu nutrientů – zejména fosforu a dusíku. Cílem je zabránit dlouhodobému zhoršování kvality vody vlivem přemnožených sinic – cyanobakterií, jež k životu využívají především fosforu. Podrobnosti jsou zveřejněny v následujícím článku.

**Ing. Jan Kostkan,
Sdružení voda života**

Čisté povodí Svatky – omezení přemnožených sinic v přehradních nádržích Brno a Vír na řece Svatce

Motto: Kvalita a ochrana vod je důležitou národní a mezinárodní prioritou danou Zákonem o vodách ČR (254/2001 Sb.) a Rámcovou směrnicí o vodní politice EU.

Přehradní nádrže Brno a Vír na řece Svatce v povodí Moravy jsou zasaženy rozvojem sinic, Brněnská již v masovém stadiu. Neustálý přísun znečištění zejména ze zdrojů komunálních, průmyslových a zemědělských z povodí má za následek nadbytek živin v nádržích, který rozvoj sinic způsobuje – hlavně fosforu. Zejména u Brněnské je zřejmé i značné vnitřní zatížení – živiny obíhají i uvnitř nádrže. Sinice jsou velmi odolné a na prostředí nenáročné cyanobakterie, produkující mimo jiné i toxické látky, jež mohou ohrozit zdraví člověka.

Přísun živin, hlavně fosforu (P) a dusíku (N), je obrovský. Do vodárenské nádrže Vír je každý rok vnášeno bezmála 20 tun P a 600 tun N a do nádrže Brno 35 tun P a 750 tun N.

Náprava tohoto stavu je nanejvýše nutná, neboť Brněnská je nejvýznamnější víceúčelová nádrž pro Brno a okolí a Vírská vodárenská nádrž je nejvýznamnější zdroj pitné vody pro 480 000 obyvatel regionů Brněnského a Žďárského.

K vyřešení tohoto vážného stavu zahájil Jihomoravský kraj spolu se statutárním městem Brnem v roce 2002 pilotní projekt Čisté povodí Svatky (dále jen ČPS), jehož cílem je především omezení přísunu živin do nádrží Vír a Brno z povodí a následné vyčištění nádrží od živin obsažených v sedimentech. Dalšími účastníky projektu jsou kraje Vysočina a Pardubice a Povodí Moravy s.p.

Projekt ČPS je řešen i v intencích Programu rozvoje Jihomoravského kraje, jehož součástí je opatření 2.4. Odstranění eutrofizace povrchových vod, a v intencích závěrů mezinárodního semináře pořádaného ve dnech 23. – 24. května 2002 v Praze Evropskou komisí, který byl zaměřen na vztah mezi Rámcovou směrnicí o vodní politice EU a programy ISPA v tzv. Dunajském regionu. Na území ČR bylo určeno povodí Svatky jako pilotní povodí s cílem připravit projekty, které odzkouší na menším území zpracování plánů, jež v souladu s cíli Rámcové směrnice navrhnou potřebná investiční opatření, která by mohla být

následně financována z evropských fondů po vstupu ČR do EU (kohezní a strukturální fondy).

Zásady řešení

Neexistuje jednoduchý a rychle uskutečnitelný recept na omezení rozvoje sinic, natož na jejich likvidaci. Jediným účinným řešením omezujícím rozvoj sinic je komplex kombinovaných opatření navržený po důkladných analýzách vody a sedimentů v nádržích a analýzách a vyhledání zdrojů znečištění v celé ploše povodí nad nádržemi.

Systematické dlouhodobé řešení musí být navrženo multidisciplinárním projektem postupně řešícím:

1. omezení přísunu živin z povodí
 - a) z bodových zdrojů komunálních, zemědělských a průmyslových návrhy kanalizací a ČOV
 - b) z plošných zdrojů revitalizací krajiny jak biologicky, tak technicky v podobě protierozních opatření (orba po vrstevnici, zatravnění, zalesnění, vsakovací pásy a průlehy, systémy menších nádrží a poldrů a vše další, co omezí povrchový odtok vod – jedná se tedy současně o dílčí protipovodňová opatření zvýšením retenční schopnosti krajiny),
2. omezení či zastavení výroby pracích prostředků s obsahem fosforu,
3. odstranění infikovaných sedimentů z nádrží.

Rámcový postup řešení projektu

Omezení přísunu živin (zejména fosforu a dusíku) z plochy povodí (1600 km²) vodních nádrží Brno a Vír z plošných a bodových zdrojů znečištění. Typy opatření: revitalizace krajiny – protierozní opatření, zatravnění a zalesnění, vsakovací pásy a průlehy, systémy menších záchytných nádrží mokřadního typu a vše další k omezení povrchového odtoku. Dále výstavba nebo rekonstrukce čistíren odpadních vod komunálních a průmyslových, omezení používání fosfátových pracích a mycích prostředků, zavedení používání zemědělských hnojiv biologických, nikoliv minerálních – jejich zbytky jsou vodou transportovány do vodotečí a nádrží. Teprve po prokazatel-

ném snížení přísunu živin do nádrží lze zahájit čištění v nádržích, zejména asanaci infikovaných sedimentů v nádržích Brno a Vír.

Dosud vykonané přípravné práce a doporučení dalšího postupu

Jihomoravský kraj spolu s městem Brnem zadal v říjnu 2003 a v dubnu 2004 převzal přípravnou dokumentaci „Návrhy opatření k realizaci projektu ČPS“ s těmito doporučeními pro další práce na projektu:

- kvantifikace a analýzy sedimentů v nádrži Vír (Brno hotovo), mapy dnových sedimentů, zhodnocení infekčního potenciálu v různých částech nádrže,
- doplnění sítě měření jakosti a množství vod o 21 profilů a případně matematické modelování jakosti vody v povodí a nádržích Brno a Vír,
- záchytné nádrže mokřadního typu nad nádržemi Brno a Vír (celkem 11 míst), hlavně v konci vzdutí Brněnské nádrže-Bažinky a nad Vírem v profilu Borovnice,
- omezení plošného znečištění – studie protierozní ochrany s návrhy ekologických opatření nad nádržemi Brno a Vír. Zahájení komplexních pozemkových úprav.
- revitalizace potoků Lubě, Luční a Račický,
- příprava dokumentací pro 16 čistíren odpadních vod a jejich výstavba,
- komunikace s veřejností, environmentální vzdělávání, výchova a osvěta,
- příprava variantních řešení asanace dnových sedimentů v nádržích například částečným vytěžením, překrytím, či při částečném vypuštění vápněním, při úplném vypuštění, deponie atd. Sedimentů k asanaci je v nádrži Brno asi 2 mil. m³ (celkem asi 4 mil. m³ ve vrstvách až 3,5 m silných – nejsou nebezpečným odpadem, těžké kovy a radionuklidy jsou v normě),
- příprava dokumentů pro žádosti na strukturální fondy EU a české.

Na výše uvedené další přípravné práce shromažďuje JMK finanční prostředky od třech spolupracujících subjektů: statutární město Brno, kraj Vysočina (spolu s JMK NUTS II), Pardubický kraj. Předběžně jsou slíbeny pro rok 2005 – 2006 v celkové výši 5,5 mil. Kč (minimální k pokračování prací). Státní podnik Povodí Moravy přislíbil spolupráci při monitorování množství a jakosti vod.

Celkové náklady jak na přípravné, tak na investiční práce se odhadují na 3,355 mld. Kč.

Neustále je nezbytné ctít zásadu, že nejdříve musí být snížen přísun živin do nádrží a pak teprve lze asanovat prostory nádrží.

Okamžitá opatření

Výše uvedená dokumentace „Návrhy opatření k realizaci projektu ČPS“ prokázala, že 35% odpadních vod malých obcí v zájmovém území nebude čištěno. Z toho jednoznačně vyplývá nezbytnost používání bezfosfátových prostředků na praní a mytí, poněvadž asi polovina fosforu v komunálních odpadních vodách pochází z fosfátových prostředků. To podpoří jak připravená vyhláška

MŽP ČR o zákazu výroby fosfátových prostředků, tak informační kampaň organizovaná Jihomoravským krajem směřovaná hlavně na používání bezfosfátových prostředků. Lze očekávat velký efekt za malé náklady jak u těchto 35% nečištěných odpadních vod, tak i u čištěných vod v ČOV.

Hlavním cílem informační kampaně bude vysvětlování souvislostí mezi stále rozšiřovanými fosfátovými prostředky na praní a mytí a přemnoženými sinicemi – cyanobakteriemi, jejichž toxické látky jsou velmi nebezpečné pro člověka, zejména pro děti.

Dále pak informovat o škodlivosti koupání v zamořených vodách, prosazovat kompaktní prostředky na praní, propagovat automatické dávkování, vzdvihnout ekologické výrobky, např. český Don Gemini. Neméně důležité budou informace o nutnosti ekologického chování v krajině, zejména v zemědělství, kde bude zdůrazněna důležitost používání biominerálních, zónově vnášených hnojiv, neboť povodí Svratky je ve zranitelné oblasti ve smyslu Nitrátové směrnice EU a nařízení vlády ČR č. 103/2003 Sb.

Cílovými skupinami budou široká veřejnost se zvláštním zřetelem na ženy, děti a mládež v zájmovém území, základní, střední a vysoké školy, odborná veřejnost, neziskové ekologické organizace, média, státní správa a samospráva, producenti výrobků s obsahem fosfátů, významné komerční společnosti, další organizace a sdružení (rybáři, myslivci atp.).

Evropské zkušenosti

V souvislosti s řešením projektu ČPS byl Jihomoravský kraj přijat do projektu EU INTERREG IIC – „Community Rivers“ (COR), v jehož rámci budou v letech 2004 – 2006 zejména vyměřovány zkušenosti s řešením podobných problémů ve Velké Británii, Španělsku a Holandsku.

- Velká Británie – Wales, řídí celý projekt a vede komponentu zapojení veřejnosti
- Španělsko – Katalánsko, vede komponentu ekologická výchova a vzdělávání
- Nizozemí – Hunze en Aas, vede komponentu migrace ryb
- Česko – Jihomoravský kraj, vede komponentu zlepšení říčního prostředí.

JMK nejvíce očekává od spolupráce u komponent zapojení veřejnosti a ekologická výchova a vzdělávání, poněvadž zejména zde předpokládáme velké zkušenosti v zemích EU.

**Ing. Václav Košacký,
člen komise ŽP JMK**

Podklady:

- AQUATIS..... Návrhy opatření k realizaci projektu Čistě povodí Svratky (Brno duben 2004)
- Maršálek Blahoslav Revitalizace eutrofizovaného povodí a obnovy Brněnské přehrady (Brno květen 2002)
- Beran Zdeněk..... Návrh akčního programu pro zranitelnou oblast povodí řeky Svratky podle Nitrátové směrnice (Brno srpen 2004)

Revitalizace s povodňovou ochranou

Na bezejmenném přítoku Malínského potoka, okres Šumperk, vybuodovala ZVHS – Oblast povodí Moravy suchou nádrž IV. kategorie – Poldr Nový Malín.

Tato akce byla součástí revitalizačních opatření v k.ú. Nový Malín – poldr, které byly realizovány dvěma subjekty, a to obcí Nový Malín, která se podílela 5,1 mil Kč vlastními zdroji a čerpáním dotace v objemu 9,8 mil Kč z Programu revitalizace říčních systémů, a ZVHS-OPM, která realizovala stavební práce v objemu 4,9 mil. Kč z Programu revitalizace říčních systémů a 97 tis. Kč z rozpočtu MZe.

Výstavbu projednal a schválil RPS při AOPK ČR, Středisko Olomouc v roce 2000. Konečný rozpočet akce dosáhl téměř 20 mil Kč.

Záměrem akce bylo řešit nevyhovující hydrogeologické podmínky území nad obcí Nový Malín a současně provést povodňovou ochranu s možností využití území i pro rekreaci a relaxaci. Plocha povodí činí 2,25 km² s případným Q_{100} 15,0 m³/s.

Zájmová oblast náleží z hlediska vyšších regionálně geologických celků Českému masivu, moravsko-slezské oblasti, která se vyskytuje východně od ramzovské linie, části nazvané desenská klenba. Klenba je z převážné části budována biotickými pararulami, které nejsou jednotné a místy jsou degradovány a proměněny na chloriticko-sericitické břidlice, chloritizované biotické ruly, chloritizované migmatity a fylonitizované ruly. Nadloží skalních hornin tvoří sedimenty kvartérního stáří složené ze svahových hlín, spraše a sprašové hlíny. Z hlediska hydrogeologie se jedná o území s převážně puklinovými vodami malých mocností. Zvětraliny mají menší jímavost při malém plošném rozšíření a nízké mocnosti. Z tohoto důvodu jsou místní zvodněné horizonty málo vydatné.

Základním stavebním objektem je zemní hráz o délce 169m s maximální výškou nad terémem

5,5 m. Šířka hráze v koruně 3 m při sklonu návodního svahu 1:3 a 1:3,5 a vzdušného 1:2,5 a 1:3,5 (změny sklonu svahů jsou odděleny vodorovnou bermou¹⁾ o šířce 1 m). Hráz je homogenní, sypaná z místního materiálu. Rozdíl mezi maximální možnou hladinou vody a terémem při vzdušné patě díla je až 5,5 m, a tak se vytváří podmínky pro maximální možný objem nádrže 105 tis. m³. Maximální plocha vodní hladiny je 4,36 ha, v úrovni bezpečnostního přelivu pak 3,86 ha.

V zátopové ploše poldru jsou vytvořeny dvě laguny (vytěžená zemina použita na stavbu hráze), které jsou dotovány z vodního toku a částečně i podzemní vodou. Plocha lagun činí 11 097 m². Ke snížení splachů do prostoru zátopy poldru bude sloužit zaskokovací průleh délky 360 m a šířky 10 m. V prostoru průlehu, kolem lagun a vodotečí byla realizována doprovodná výsadba dřevin v celkovém počtu 1240 ks keřů a 342 ks stromů (zejména stromové a keřové vrby, svída krvavá a krušina olšová). Zatravněná plocha představuje 49 600 m². Výstavba lagun, doprovodná výsadba dřevin a zatravnění bylo realizováno obcí.

Pro suchou nádrž je zpracován manipulační a provozní řád, smluvně bude rovněž zajištěna údržba celého areálu. Provedená stavba přispěla, jak je uvedeno v kolaudačním protokolu, ke zvýšení bezpečnosti a zdraví osob.

**Ing. Jiří Halačka, CSc.,
ředitel ZVHS-OPM**

¹⁾ Úzká část země podél vodního toku tvořící přechod mezi korytem vodního toku a okolním terémem. Bývá zaplavována.

Poldr Nový Malín v létě...

...a v zimě

Emisní náročnost základních druhů dopravy v ČR v r. 2003

Měrnou emisní náročnost jednotlivých druhů dopravy určujeme poměřením dopravních výkonů jednotlivých dopravních oborů a jejich emisí za rok, obojí v rozdělení na jednotlivé druhy osobní a nákladní dopravy.

Údaje o dopravním výkonu jednotlivých druhů dopravy v rozdělení na dopravu osobní a nákladní za jednotlivé roky jsou v tomto článku převzaty z Ročenky dopravy ČR. Rozdělení výkonů železniční dopravy na její elektrickou a motorovou trakci osobní i nákladní dopravy bylo provedeno na základě výroční zprávy Českých drah po konzultacích s příslušnými experty ČD, podobně rozdělení trakční spotřeby elektřiny a motorové nafty a emise na ně připadající. Roční emise tuhé, oxidu siřičitého (SO₂), oxidů dusíku (NO_x), oxidu uhelnatého (CO), oxidu uhličitého (CO₂), těkavých organických látek (VOC) za jednotlivé druhy motorové dopravy uvádí Ročenka dopravy ČR, roční emise polycyklických aromatických uhlovodíků (PAH) za jednotlivé druhy motorové dopravy v ČR v r. 2002 studie Centra dopravního výzkumu (CDV) Brno. Bohužel je s výjimkou silniční dopravy nerozděluje na emise způsobené osobní a nákladní dopravou (nákladní leteckou dopravu lze zanedbat, osobní vodní dopravu – fakticky rekreační plavbu – také), zcela opomíjí elektrické trakce v dopravě a neuvádí ani měrnou emisní náročnost výroby elektřiny v ČR v příslušném roce za žádnou ze sledovaných škodlivin, provázejících výrobu elektřiny.

Jak rozdělit emise?

Problém je rozdělit emise při výrobě elektřiny, které připadají na vrub výroby elektřiny a které připadají na výrobu tepla + technologické procesy. Emisní náročnost výroby elektřiny v ČR bohužel nesleduje ani resort životního prostředí, ani resort dopravy, ani resort průmyslu, resp. energetiky. Pro nedostatek přesnějších dat byla za základ vzata emisní náročnost výroby elektřiny v uhelných elektrárnách a.s. ČEZ. Zjednodušení je založeno na skutečnosti, že tato měrná emisní náročnost byla vztažena na všechnu elektřinu vyrobenou z fosilních paliv v ČR v r. 2003 a bylo odhlédnuto od dodávek centralizovaného tepla s tím, že vyšší měrná emisní náročnost elektřiny vyrobené z fosilních paliv mimo ČEZ se bude úsporami vlivem využití tepla kondenzačních elektráren k vytápění kompenzovat. Nejde jistě o přesný předpoklad, ale při daných datech takový daný postup dává nejmenší chybu. U emisí PAH je nutno použít dat z r. 2002, protože emise PAH za r. 2003 nejsou k dispozici. Poté zohledníme výrobu elektřiny bez emisí, tj. jaderné, vodní a větrné elektrárny, tj. 33,24635% elektrárenského výkonu ČR v r. 2003. Z hlediska emisí CO₂ reálně bezemisní spalování biomasy je ale zahrnuto v parních elektrárnách. Výsledky ukazuje tabulka č. 1:

Tabulka č. 1 – Měrné emise výroby elektřiny v uhelných elektrárnách a.s. ČEZ v r. 2003 a odhad měrných emisí výroby elektřiny v ČR v r. 2003, u PAH v r. 2002, v tunách

Škodlivina	Emise ČEZ (t)	Emise v tunách/GWh elektřiny v uhelných elektrárnách ČEZ	Podíl fosilních paliv na výrobě elektřiny v %	Měrné emise v tunách/GWh elektrické energie vyrobenou v ČR
CO ₂	35 617 000	1 046,2049	66,75365	698,37996
Tuhé	2 732	0,0802491	66,75365	0,0535692
SO ₂	58 346	1,7138409	66,75365	1,1440514
NO _x	61 748	1,8137704	66,75365	1,2107579
CO	3 701	0,1087123	66,75365	0,0725694
VOC	4 199	0,1233404	66,75365	0,0823342
PAH 2002	0,0257	0,000000766	71,72814	0,00000055

Zdroj: ČEZ, ERÚ, vlastní výpočty

Výši trakční spotřeby elektřiny u jednotlivých druhů elektrické městské hromadné dopravy (MHD) ukazuje tabulka č. 2:

Tabulka č. 2 : Výkony elektrické MHD dle trakcí v ČR v r. 2003, trakční spotřeba elektřiny a měrná spotřeba elektřiny

	Výkony		Trakční spotřeba elektřiny	
	miliony osbkm	tisíce vozkm	Celkem v GWh	na ujetí 1 vozkm v kWh
Metro	3 417	43 134	97,592668	2,2625462
Tram	5 146	91 959	284,65083	3,0954102
Trolejbus	1 110	32 841	79,270433	2,4137643

Zdroj: ČSÚ, Ročenka dopravy, DP Prahy, Brna a Ostravy.

1 osobokilometr (osbkm) říká, že 1 cestující byl přepraven na vzdálenost 1 kilometru. Vozokilometr (vozkm) a 1 vlakokilometr (vlkm) říká, že příslušný dopravní prostředek ujel 1 km. 1 hrubý kilometr (hrtkm) říká, že dopravní prostředek, který i s nákladem váží 1t, ujel 1 km. 1 čistý tunokilometr (čtkm) říká, že dopravní prostředek, vezoucí náklad o váze 1t, s ním ujel 1 km.

V r. 2003 se výkony nákladní železniční dopravy v hrtkm měly dělit mezi elektrickou a motorovou trakci v poměru 90,35% a 9,65% výkonů, výkony osobní železniční dopravy v poměru 51,63% : 48,37%. V r. 2003 výkony motorové trakce železniční dopravy tvořila z 56,48% osobní a z 43,52% nákladní železniční doprava, výkony elektrické trakce železniční dopravy tvořila z 33,27% osobní a z 60,73% nákladní doprava.

Od různých expertů ČD jsem ale dostal dvojí dost odlišné rozdělení spotřeby elektřiny a nafty mezi osobní a nákladní dopravu: oficiální podle hrubých tkm = 398,5 : 727,2 GWh, zpřesněné rozdělení = 604,6 GWh : 593 GWh. Spotřeba motorové nafty v rozdělení podle hrtkm činila v osobní dopravě 56,5% a v nákladní dopravě 43,5%, dle zpřesněného rozdělení činila 53% v osobní dopravě a 47% v nákladní dopravě.

Tab. č. 3 – Výkony v mil. čtkm, emise v t a počet čtkm/t emise v ČR v r. 2003 při oficiálním rozdělení emisí dle hrtkm

Druh emise	Silniční	Motor. žel.	Vodní	Elektr. žel.
CO ₂ absolutní	4 854 000	292 883	60 000	507 875
CO ₂ čtkm/t	9 592,9	4 791,6	8 595	27 940
CO absolutní	73 800	2219,5	500	52,8
CO čtkm/t	630 948,5	632 299,3	1 035 400	268 883 520
NO _x absolutní	46 200	3 220,4	700	880,5
NO _x čtkm/t	1 007 878,8	435 773,8	736 714	16 116 117
VOC absol.	16 900	435,2	100	59,9
VOC čtkm/t	2 755 266,3	3 224 726,5	5 157 000	236 994 030
SO ₂ absolutní	901	65,3	13	832
SO ₂ čtkm/t	51 680 355	21 498 176	39 669 231	17 955 803
Tuhé absolutní	3 205	251,5	51	39
Tuhé čtkm/t	14 528 549	5 579 777	10 111 765	364 252 510
PAH absolutní	0,72	0,084	0,018	0,0004035
PAH 2002 čtkm/t	62 581 944 000	23 196 239 000	32 722 222 000	34 353 200 000 000

Zdroj: Ročenka dopravy 2003, ČD (trakční spotřeba elektřiny a nafty a její rozdělení mezi osobní a nákladní dopravu), vlastní výpočty.

Tabulka č. 3 ukazuje, že v žádné ze sledovaných škodlivin nebyla v r. 2003 v ČR nejšetnější nákladní vodní doprava. U emisí kysličníku uhelnatého CO, resp. těkavých organických látek VOC byla 227x, resp. 46x šetnější elektrická trakce železniční dopravy proti druhé vodní dopravě a 406x, resp. 86x šetnější proti nejhorší silniční dopravě. Elektrická trakce železniční dopravy byla 13,9x šetnější proti druhé nejšetnější silniční dopravě u emisí oxidů dusíku NO_x a 21,8x u tuhých emisí (vodní doprava byla u emisí NO_x a tuhých až třetí nejšetnější). Také u emisí oxidu uhličitého CO₂ nejnižší měrnou emisní náročnost měla elektrická trakce nákladní železniční dopravy – 2,43x nižší proti druhé nejšetnější silniční dopravě a 5,31x nižší proti nejhorší motorové trakci železniční dopravy.

V emisích oxidu siřičitého SO₂ byla nákladní silniční doprava 1,3x šetnější než druhá nejšetnější vodní doprava a 3,49x šetnější než nejhorší elektrická trakce železniční dopravy. U emisí SO₂ a CO₂ jde o rozdíly zdaleka nejmenší. Největší náskok elektrické nákladní železnice proti motorovým druhům dopravy měla u měrných emisí polycyklických aromatických uhlovodíků PAH, přestože jde o skutečnost r. 2002, neboť údaje za rok 2003 nejsou k dispozici.

Emisní náročnost jednotlivých druhů nákladní dopravy v ČR v r. 2003

V r. 2003 v ČR byly realizovány výkony v nákladní silniční dopravě 46 564 mil. čtkm, v motorové trakci železniční dopravy 1 403,37 mil. čtkm, ve vodní dopravě 515,7 mil. čtkm a v elektrické trakci železniční dopravy 14 190 mil. čtkm. Jejich měrnou emisní náročnost ukazuje tabulka č. 3. Každá sledovaná škodlivina je uvedena nejdříve v absolutní výši, poté v měrné výši, jako počet čistých tunokilometrů, které příslušný druh dopravy v průměrných podmínkách přepravil, než vyprodukoval 1 t příslušné škodliviny (čtkm/t emise). Čím více čtkm ten či jiný druh dopravy ujede na vyprodukování té či oné škodliviny, tím měl v ČR v r. 2003 nižší měrnou emisní náročnost.

Druhé rozdělení spotřeby elektřiny a nafty mezi osobní a nákladní železniční dopravu dále zlepšuje jejich pozici, zvláště elektrické nákladní železniční dopravy.

Závěr je zřejmý: chceme-li snižovat znečištění ovzduší z nákladní dopravy při daných dopravních výkonech, lze tak kromě snižování emisní náročnosti jednotlivých dopravních prostředků činit jen posilováním elektrické nákladní železniční dopravy na úkor silniční, vodní i motorové železniční dopravy.

Emisní náročnost jednotlivých druhů osobní dopravy v ČR v r. 2003

Výpočet měrné emisní náročnosti jednotlivých druhů osobní dopravy v ČR v r. 2003 je obdobný jako u měrných emisí v nákladní dopravě. Vzhledem k osmi druhům osobní dopravy byla zvolena pro každou škodlivinu samostatná tabulka. Zdroje dopravního výkonu i emisí jsou stejné jako u nákladní dopravy. Obtížnější je získání údajů o trakční spotřebě elektřiny tramvají a trolejbusů, protože s ohledem na zákon o utajování informací lze žádat jen skupinová data a dotazovat se na příslušné dopravní podniky, které své individuální údaje nemusí poskytnout, viz předchozí text. Měrnou emisní náročnost 9 základních druhů osobní dopravy a 7 základních druhů škodlivin ukazují tabulky č. 4 – 10:

Tab. č. 4 – Výkon, emise a osbkm/t emise CO₂ v osobní dopravě v r. 2003 v ČR

Druh dopravy	Výkon (mil. osbkm)	Emise CO ₂ v t	Osbkm/t CO ₂
IAD	67 300	7 037 000	9 563,7
Linkový bus	8 887	1 204 000	7 381,2
Železnice elektrická	3 361,4	278 286,8	12 978,8
Železnice motorová	3 148,6	380 116,9	8 283,3
MHD metro	3 417	68 156,8	50 134,4
MHD tramvaj	5 146	198 794,4	25 886
MHD trolejbus	1 110	55 360,9	20 050,3
MHD bus	5 863	786 000	7 459,3
Letecká	7 081	1 524 000	4 646,3

IAD = individuální automobilová doprava.

Tab. č. 5 – Výkon, emise a osbkm/t emise CO v osobní dopravě v r. 2003 v ČR

Druh dopravy	Výkon (mil.osbkm)	Emise CO v t	Osbkm/t CO
IAD	67 300	139 000	484 172,7
Linkový bus	8 887	11 000	807 909,1
Železnice elektrická	3 361,4	28,9	116 241 840
Železnice motorová	3 148,6	2 880,5	1 093 072,3
MHD metro	3 417	7,08	482 474 380
MHD tramvaj	5 146	20,66	249 117 250
MHD trolejbus	1 110	5,75	192 955 980
MHD bus	5 863	7 900	742 151,9
Letecká	7 081	2 100	3 371 904,8

Tab. č. 6 – Výkon, emise a osbkm/t emise NO_x v osobní dopravě v r. 2003 v ČR

Druh dopravy	Výkon (mil.osbkm)	Emise NO _x v t	Osbkm/t NO _x
IAD	67 300	27 200	2 474 264,7
Linkový bus	8 887	13 400	663 209
Železnice elektrická	3 361,4	482,5	6 967 206,7
Železnice motorová	3 148,6	4 179,6	753 333,7
MHD metro	3 417	118,2	28 918 149
MHD tramvaj	5 146	344,6	14 931 382
MHD trolejbus	1 110	96	11 565 235
MHD bus	5 863	8 900	658 764
Letecká	7 081	9 100	778 131,9

Tab. č. 7 – Výkon, emise a osbkm/t emise VOC v osobní dopravě v r. 2003 v ČR

Druh dopravy	Výkon (mil.osbkm)	Emise VOC v t	Osbkm/t VOC
IAD	67 300	25 000	2 692 000
Linkový bus	8 887	2 300	3 863 913
Železnice elektrická	3 361,4	32,8	102 462 550
Železnice motorová	3 148,6	564,8	5 574 669,1
MHD metro	3 417	8,035	425 253 130
MHD tramvaj	5 146	23,44	219 571 970
MHD trolejbus	1 110	6,56	169 259 250
MHD bus	5 863	1 600	3 664 375
Letecká	7 081	600	11 801 667

Tab. č. 8 – Výkon, emise a osbkm/t emise SO₂ v osobní dopravě v r. 2003 v ČR

Druh dopravy	Výkon (mil. osbkm)	Emise SO ₂ v t	Osbkm/t SO ₂
IAD	67 300	776	86 726 804
Linkový bus	8 887	249	35 690 763
Železnice elektrická	3 361,4	455,88	7 373 445,4
Železnice motorová	3 148,6	84,7	37 164 460
MHD metro	3 417	111,7	30 591 917
MHD tramvaj	5 146	325,7	15 801 990
MHD trolejbus	1 110	90,7	12 239 572
MHD bus	5 863	147	39 884 354
Letecká	7 081	539	13 137 291

Tab. č. 9 – Výkon, emise a osbkm/t emise tuhých látek v osobní dopravě v r. 2003 v ČR

Druh dopravy	Výkon (mil.osbkm)	Emise tuhé v t	Osbkm/t tuhých
IAD	67 300	359	187 465 180
Linkový bus	8 887	941	9 444 208,3
Železnice elektrická	3 361,4	21,346	157 470 920
Železnice motorová	3 148,6	326,46	9 644 756,1
MHD metro	3 417	5,228	653 600 870
MHD tramvaj	5 146	15,25	337 475 440
MHD trolejbus	1 110	4,246	261 394 600
MHD bus	5 863	552	10 621 377
letecká	7 081	0	Neznečišťuje

Tab. č. 10 – Výkon, emise a osbkm/t emise PAH v osobní dopravě v r. 2002 v ČR

Druh dopravy	Výkon (mil. osbkm)	Emise tuhé v kg	Osbkm/kg PAH
IAD	65 217,7	9 830	6 634 557,5
Linkový bus	9 667,5	387	24 980 620
Železnice elektrická	3 406,2	0,189	18 055 616 000
Železnice motorová	3 190,6	106,96	29 829 918
MHD metro	3 082,2	0,047	65 277 337 000
MHD tramvaj	5 224,8	0,158	33 126 830 000
MHD trolejbus	1 133,9	0,045	25 367 912 000
MHD bus	5 729,1	297	19 289 899
Letecká	6 895	0	Neznečišťuje

Zdroj tab. č. 4-10: Ročenka dopravy, Ročenka ČD, ČHMÚ, CDV Brno, vlastní výpočty.

Čím víc osbkm příslušný druh dopravy ujede na vyprodukování 1 t emisí, tím je šetrnější.

Z tabulek č. 4 – 10 je zřejmé, že nejnižší měrné emise v r. 2003 u emisí CO, VOC, NO_x a CO₂ produkovalo metro, následováno tramvajemi a trolejbusy. Ekologický přínos elektrické MHD pro čistotu ovzduší ve městech, ale i celkově, je zřejmý. V případě emisí tuhých látek a PAH (PAH v r. 2002) se před ně dostává letecká doprava, která tyto škodliviny podle CDV Brno neprodukuje vůbec. Pouze v měrné emisní náročnosti na SO₂ vychází elektrická železnice nejhůř. Nejšetrněji zde vychází IAD (její emise SO₂ připadají na auta s naftovým motorem, kterých není mnoho), před metro, tramvaj a trolejbus se ještě dostává motorová železnice, autobus MHD a linkový autobus.

Měrná emisní náročnost jednotlivých druhů osobní dopravy nevychází tak jednoznačně jako u nákladní dopravy. Jako ekologicky nejšetrnější vychází metro (i při poměrně vysoké nepřímé spotřebě elektřiny), dále tramvaje a trolejbusy. Poměrně dobrou pozici zaujímá elektrická železnice (zřejmě při značném rozptylu vzhledem k značně rozdílnému vytížení jednotlivých vlakových spojů). Hůře vychází letecká doprava. Ještě hůře linkové autobusy a autobusy MHD. Nejhůře vychází IAD, byť má nejnižší měrné emise SO₂.

V osobní dopravě je třeba vidět, že mezi jejími základními 9 druhy je jen částečná zaměnitelnost, resp. je nutné rozlišovat osobní dopravu na krátké

vzdálenosti, zejména ve velkých městech a aglomeracích, a osobní dopravu dálkovou. Dálková osobní doprava nemá velké rezervy ke snížení emisí vlivem změn podílu jejich jednotlivých oborů. Určité a nejednoznačné snížení emisí nabízí jen posilování elektrické osobní železniční dopravy. Naopak osobní doprava ve velkých městech a aglomeracích má značné rezervy ve snižování emisní náročnosti posilováním elektrických trakcí MHD a osobní železniční dopravy. Samozřejmě, je nutné přihlížet k řadě dalších okolností, zvláště pak ke skutečnosti, že jde o průměrné roční údaje, které nemusí platit pro tu či onu konkrétní silnici či železnici, ten či onen druh dopravního prostředku či spoj. Nebude-li dostatečný proud cestujících nebo nákladů, nemá smysl uvažovat např. o elektrifikaci určité železniční trati či o výstavbě trati tramvajové. Podobně není ani z ekologického hlediska chybou, posílají-li ČD v době nejslabšího provozu na některé tratě místo velkých elektrických jednotek malé motoráčky. Bezhlavost ani zde není na místě.

Je těžko pochopitelné, že např. v lázeňském městě Teplice, v regionu se značně znečištěným ovzduším, se tamní radní usnesli do r. 2008 zrušit trolejbusy. Nevědí snad, že trolejbusy své okolí neobtěžují emisemi ani hlukem a že elektrická MHD má značný městotvorný efekt?

Ing. Jan Zeman, CSc.

Výsledky anket „Ropák 2004“ a „Zelená perla 2004“

Celkem 103 členů nezávislé Komise ze 125 rozhodlo o vítězi 13. ročníku ankety „Ropák roku“ o antiekoologický čin (osoba, která se prosazováním nějaké stavby či záměru, vydáním rozhodnutí či budováním stavby nejvíce zasloužila o poškození životního prostředí) a 10. ročníku ankety „Zelená perla roku“ o antiekoologický výrok.

Členy Komise jsou např. ekolog Ivan Dejmal, sociolog Jan Keller, filozof Erazim Kohák, písničkář Pepa Nos, teatrolog Vladimír Just atd.

Titul Ropák 2004 získal

1) Ing. Martin Pecina, náměstek ministra průmyslu a obchodu – ČR (323 bodů)

- za propagaci aktualizované Státní energetické koncepce do roku 2030, schválené v březnu 2004, která nepřímo počítá s rozšířením těžby hnědého uhlí a po roce 2020 s výstavbou dalších dvou jaderných bloků,
- za podíl při prosazování zvyšování další produkce CO₂ z českého průmyslu, neboť MPO původně požadovalo vydat emisní povolenky na 110 milionů tun CO₂ za rok, kdežto MŽP jen 94 milionů tun (vláda doporučila 108 milionů tun), i když měrné emise skleníkových plynů více než 12 tun na jednoho obyvatele ČR za rok patří k nejvyšším v EU,
- za podporu výstavby rozsáhlé průmyslové zóny Dolní Lutyně na úkor plánované ptačí oblasti evropské soustavy ochrany přírody NATURA 2000 Heřmanský stav-Odra-Poolzí, čímž ČR hrozí finanční sankce ze strany EU za neplnění příslušné evropské směrnice,
- za podporu výstavby dvou jezů na dolním Labi bez ohledu na rozsáhlé nevratné negativní důsledky pro přírodu a biotopy a jedince zvláště chráněných druhů rostlin a živočichů, na minimální dopravní efekt, tj. přesun přepravy nákladů ze silniční dopravy na vodní, a na nízkou ekonomickou efektivnost těchto staveb,
- za bagatelizaci a osočování činnosti ekologických občanských sdružení bez konkrétních důkazů.

V anketě Ropák 2004 se na dalších dvou místech umístili:

2) Jaroslav Foldyna, zástupce hejtmána Ústeckého kraje (ČSSD) – Ústecký kraj (206 b.)

- za vehementní podporu výstavby dvou vodních jezů v CHKO České středohoří a CHKO Labské pískovce na dolním Labi v Malém Březně a v Prostředním Žlebu. Proti jejich stavbě je z ekologických důvodů Ministerstvo životního prostředí, obě CHKO, desítky občanských sdružení a nejméně patnáct tisíc signatářů protestní petice a z ekonomických důvodů NKÚ a Světová banka,
- za trvalou podporu výstavby dálnice D8 přes CHKO České středohoří bez tunelu Kubačka délky 3,4 km, který by alespoň ochránil nejcennější část tohoto chráněného území.

3) Ing. Milan Šimonovský, ministr dopravy a senátor (KDU-ČSL) – Ústecký kraj a Česká republika (199 bodů)

- za trvalou podporu výstavby dvou vodních jezů v CHKO České středohoří a CHKO Labské pískovce na dolním Labi,

- za spolupodíl při předložení návrhu usnesení české vlády dne 16. 11. 2004, podle kterého by byla paušálně deklarována výrazná převaha veřejného zájmu na výstavbu dvou jezů na dolním Labi nad veřejným zájmem ochrany přírody v obou CHKO bez ohledu na to, že by o tom mělo rozhodovat nezávislé správní řízení s možností odvolání a soudního přezkumu pro jeho účastníky,
- za trvalou podporu výstavby dálnice D8 přes CHKO České středohoří bez tunelu Kubačka,
- za nezavedení jakýchkoliv účinných opatření proti očekávanému nárůstu tranzitní kamionové dopravy po vstupu ČR do Evropské unie 1. května, čímž neúměrně vzrostly její negativní účinky na obyvatele obcí a měst na mezinárodních silničních trasách (hluk, emise, prach, vyšší pravděpodobnost nehod) a současně pokračovala destrukce české silniční sítě.

Zelenou perlu 2004 získal

1) Václav Havlíček, vedoucí 2. bloku Jaderné elektrárny Temelín (200 bodů)

„Ono takzvané vyhořelé palivo tedy můžeme bezpečně ukládat do země. Po třech stech tisících letech se jeho radioaktivita sníží na přípustnou úroveň a pak se s ním může nakládat jako s dnešním popílkem, komunálním odpadem a spoustou jiných produktů moderní civilizace.“

z článku Zakopat, či znovu použít? (Hospodářské noviny, 2. 3. 2004)

V anketě Zelená perla 2004 jsou na dalších dvou místech tyto výroky:

2) Karel Kříž, ekonom (191 bodů)

„A nakonec, i kdyby opravdu stoupal objem kysličníku uhličitého v atmosféře, i kdyby stoupala teplota ovzduší, máme kvůli tomu plakat? Bujněji by rostla vegetace, celkově by přibýlo srážek a bylo by o kapku příjemněji i v takových končinách, jakou je střední Evropa.“

Z článku Oteplování Země je přelud – MF Dnes, 14. 10. 2004

3) Jaroslav Foldyna, zástupce hejtmána Ústeckého kraje a zastupitel Děčína (ČSSD) (166 bodů)

„Nebojím se tvrdit, že jsou ekologové přímo zodpovědní za všechno špatné, co se děje na našich silnicích.“

Z článku Jak to vidí: Jak pomoci lidem u silnice plné kamionů? – MF Dnes – severní Čechy, 20. 10. 2004.

(z tiskové zprávy Děti Země Brno)

XXXI. ročník festivalu Ekofilm je na startu

Především tvůrci dokumentárních filmů, videopořadů a šotů mohou již od počátku května zasílat svá díla do soutěže na prestižní Mezinárodní filmový festival Ekofilm. Ekofilm 2005, který se bude konat od **3. do 9. října 2005 v Českých Budějovicích a Českém Krumlově**, je již XXXI. ročníkem mezinárodního filmového festivalu o životním prostředí, přírodním a kulturním dědictví.

Mezinárodní filmový festival Ekofilm je po 30 letech svého života suverénně nejstarším festivalem svého druhu v Evropě. Loňský jubilejní XXX. Ekofilm 2004 navštívilo téměř 5000 diváků, což je v dosavadní historii festivalu rekordní počet. Přihlášeno bylo 131 filmů z 18 zemí. Ekofilm ovšem netvoří pouze filmy, patří k němu i nejrůznější semináře, přednášky, besedy s filmaři a dalšími osobnostmi filmu a kultury, koncerty. „Program Ekofilmu 2005 teprve připravujeme. Ale myslím, že jak v Budějovicích, tak i v Krumlově se účastníci budou mít i letos opravdu na co těšit,“ slibuje ředitel odboru vnějších vztahů MŽP Jakub Kašpar.

Symbolem letošního Ekofilmu je dřevěný autobus. „Je to symbol šetrné dopravy. Je to také pěkná dřevěná hračka. A nakonec – na Ekofilmu je tradičně k dispozici zdarma kyvadlová doprava EKOBUSEM na zemní plyn mezi Prahou, Českými Budějovicemi a Českým Krumlovem. Ten mají možnost využít také děti z okolí na promítání pro školy. Myslím, že i ten dřevěný autobus na plakátech by se mohl líbit,“ říká Kašpar.

„Popularita festivalu roste, a to i za hranicemi republiky. Očekávám, že letos bude konkurence přinejmenším tak ostrá, jako v loňském roce,“ říká dramaturgyně festivalu Jitka Radová z MŽP. „Jsme také zvědaví, jaké bude letošní převládající téma. V roce 2004 Ekofilm jednoznačně ovládla voda, oceány a život v nich. Uvidíme, na co se tvůrci zaměří letos,“ dodává Radová. **Uzávěrka přihlášek soutěžních filmů pro Ekofilm 2005 je 15. 6. 2005.** Filmy je třeba zasílat na adresu pořadatelské agentury Auvieux, Perlitová 1820, Praha 4. Veškeré další podrobnosti je možné získat na adrese <http://www.ekofilm.cz>.

Kontaktní informace:

Jitka Radová, dramaturgyně festivalu – Jitka_Radova@env.cz, 267 122 432, 602 617 371

Jakub Kašpar, ředitel odboru vnějších vztahů MŽP – Jakub_Kaspar@env.cz, 267 122 040, 724 175 927

Markéta Jindrová, mluvčí Ekofilmu – jindrova@auviex.cz, 602 956 684

Andrea Šulcová, produkce Ekofilmu – sulcova@auviex.cz, 241 445 404, 736 761 393

Další informace: <http://www.ekofilm.cz>

Zpravodaj MŽP vydává Ministerstvo životního prostředí, Vršovická 65, 100 10 Praha 10 – Vršovice, tel.: 267 122 549 • Odpovědná redaktorka RNDr. Jana Plamínková, tel.: 251 817 302, e – mail: jlplaminkova@volny.cz • Administrace a objednávky SEVT a. s., Pekařova 4, 181 06 Praha 8 – Bohnice, tel.: 233 551 711, fax: 233 553 422, e – mail: sevt@sevt.cz • Roční předplatné Věstník & Zpravodaj MŽP s přílohou EIA 750 Kč • Sazba: Informica, výtiskla Tiskárna PeMa, Praha • Vychází 12x ročně • Číslo 6/2005 předáno do tisku 5. 5. 2005.